OBERMAYR defendere ſuſtinuit *b*), ut & *pauxillum tenerioris ſubſtantiæ inflammabilis* mixtionem ejus ingredi; quemadmodum plura de hiſce ac præcedentibus non tantum in ſupra allegata *Dn.* BARONII *d'* HENOUVILLE *Commentatione de Principiis boracis*, ſed etiam in vix memorata *Diſſertatione* & in *Fundamentis* meis *Materiæ med. Edit. novæ T. I. Sect. VII. Cap.* 7. videnda ſunt.

VI. Ab inventore HOMBERGIO coneretum hoc ſalinum medicamentis anodynis ac ſedativis accenſetur, & valde in cephalalgia, dolore arthritico, nephritico atque hyſterico, nec minus in epilepſia, & plerisque aliis convulſionibus, immo in febribus ardentibus ac caſtrenſibus, vehementiori delirio ſtipatis, laudatur. Exhibetur in aqua calida aut alio congruo vehiculo a granis 3. ad ſcrupulum dimidium.

SECTIO VIII.

DE PRÆCIPITATIS, MAGISTERIIS, SVLPHVRIBVS, CALCIBVS, CROCIS, REGVLIS, ATQVE VITRIS.

CAPVT I.

DE PRÆCIPITATIS, MAGISTERIIS ATQVE SVLPHVRIBVS.

§. I.

PRÆCIPITATA, quæ in noſtras officinas ſucceſſive introducta fuerunt, & ex parte etiam *Magiſteria*, ex parte *Sulphura* vocantur,

b) In *Diſſertatione experimentali chemica de Sale ſedativo Hombergii, MDCCLXVI. Vindobonæ habita.*

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0484-2 DFG

ſunt pulveres chymici, ſolutionis & præcipitationis beneficio, ex variis mineralis, vegetabilis & animalis regni concretis parati, plus tamen minusve natura ac viribus diſtincti.

§. II.

HABITA indolis ratione præcipitata medica uſitatiora vel *ſalino-mercurialia* exiſtunt, ut mercurius præcipitatus ruber, & albus, turpethum minerale &c., vel *ſalino-metallica* aut *ſemimetallica*, ut aurum fulminans, magiſterium ſaturni & bismuthi, vel *terreo-regulina*, ut mercurius vitæ, materia perlata Crügeri, vel *terrea*, ut magiſteria lapidum cancrorum, cornu cervi, coralliorum &c., vel *ſalino-terrea*, ut magneſia alba, vel *reſinoſa*, ut magiſterium benzoes, laccæ &c., vel *ſulphurea* & *ſulphureo-regulina*, ut lac ſulphuris & varia antimonii ſulphura.

§. III.

SINGVLA hæc, uti antea pridem dictum fuit, *ſolutione* & *præcipitatione* conficiuntur, ita tamen, ut præcipitationem perfecta ſubjectorum in menſtruis congruis ſolutio ſemper præcedat: In congruis, inquam, & adæquatis menſtruis. Ad ſolvenda enim corpora regulina, ſemimetallica, mercurium vivum, & completa metalla ordinario *acida potentiora mineralia*, ut ſpiritus vitrioli, nitri, aqua fortis, aqua regia requiruntur, ad metallica vero, antea igne nonnihil reſoluta, nec minus ad ter-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0485-8 DFG

rea recludenda *acidis mitioribus*, v. g. ſpiritu nitri aut ſalis, aqua ſimplici pura debilitato, aceto deſtillato &c., ad reſinoſa *menſtruo ſpirituoſo inflammabili concentrato*, v. g. ſpiritu vini rectificatiſſimo, & ad ſulphurea denique atque ſulphureo - regulina *menſtruis aqueo-ſalinis alcalicis fortioribus* opus eſt.

§. IV.

QVEMADMODVM ſolventia pro differenti ſolvendorum indole valde differunt, ſic magnopere pariter pro ſolventium diſcrepantia variant *præcipitantia*, quorum actio eo in genere redit, ut *naturam ſolventium* aut *partium ſolutarum texturam* invertant, vel *gravitatem* etiam, *potentiam agendi*, ac *motum inteſtinum priorum* plus minusve minuant.

§. V.

AD VSITATIORA præcipitantia ſpectant *aqua ſimplex frigida*, *ſalia alcalia*, præſertim liquida, ut alcaheſt Glauberi, oleum tartari per deliquium, ſolutio cinerum clavellatorum &c., *liquores acidi*, tum *potentiores*, tum *debiliores*, ut oleum vitrioli, ſpiritus nitri, ſalis, acetum ſimplex & deſtillatum, ſolutio cryſtallorum tartari &c., *ſalino-auſtera mineralia*, ut alumen pulveriſatum aut in aqua ſolutum, *ſalina media*, ut ſal culinare &c., tandemque *metallica*, *ſemimetallica* & *terrea concreta*, ut cuprum, ferrum, cincum, lapides cancrorum &c. Nonnunquam tamen absque

ullo

ullo præcipitante ſpontaneæ accidunt præcipitationes, aut liquor ſolvens, usque ad ſiccitatem corporis ſoluti ac fixi, abſtractione deſtillatoria, aut evaporatione in vaſe aperto, penitus aufertur.

§. VI.

AQVA FRIGIDA SIMPLEX menſtrua plus minusve debilitando, & ulteriori ſolutioni inepta reddendo, non tantum *oleoſa*, *balſamica*, *reſinoſa* e ſolventibus ſpirituoſis inflammabilibus dephlegmatis, ſed *ſulphurea* etiam atque *ſulphureo-regulina* e lixiviis ſalino-alcalicis concentratis præcipitat: *Alcalia fixa* metallica, ſemimetallica, regulina atque terrea, in acidis ſoluta, & *acida* ex adverſo concreta ſulphurea, regulino-ſulphurea aliaque, in lixiviis alcalicis diſſoluta, ad fundum deturbant, dum acidum aut alcali ſolvens particulis ſolutis violenter eripiunt, ac ſibi ob majorem affinitatem adunando ſal medium, quod ſolutionem amplius præſtare nequit, producunt: *Sal medium*, *ejusdemque ſolutio aquoſa* mercurium currentem, argentum & ſimilia corpora metallica atque ſemimetallica ex aqua forti, dejiciunt, quoniam acidum nitri ſpecifice gravius aliquam acidi levioris atque diſtincti partem ex injecto ſale culinari extrudit, quod deinde miſcela ſua menſtruo naturam aquæ regiæ debilioris conciliat, ac ſimul cum ſoluti metalli aut ſemimetalli corpuſculis promtum arctum-

que connubium ſubit, adeoque hac ratione formam & texturam eorum valde invertit: *Cuprum* denique argentum, *ferrum* rurſus cuprum, *cincum* ferrum, & *lapides cancrorum* cincum ex aqua forti præcipitant. Facilius enim ab ea lapides cancrorum, quam cincum, & cincum iterum facilius, quam ferrum, ferrum facilius, quam cuprum, & cuprum denique facilius, quam argentum, ſolvuntur, quoniam corpus alterum altero poroſius atque ſpecifice levius exiſtit.

§. VII.

VIRES medicæ, quibus præcipitata pollent, ob valde differentem eorum indolem, adeo diſtinctæ inveniuntur, ut generalis earundem recenſio commode fieri nequeat; præſertim, cum quædam, v. g. magiſteria terreorum, inter illa occurrant, quæ parum vel nihil virtutis poſſident, & ſimplicibus ſuis longe deteriora ſunt.

PRÆCIPITATA, MAGISTERIA ET SVLPHVRA VSITATIORA.

Mercurius præcipitatus ruber.
- - *albus.*
Turpethum minerale.
Lapis infernalis.
Magiſterium auri fulminans.
- *ſaturni.*
- *bismuthi.*
- *cinci.*
- *antimonii diaphor.*
Magiſterium benzoes.
- *cornu cervi.*
- *coralliorum.*
- *lapidum cancrorum.*
Mercurius vitæ.
Magneſia alba.
Lac ſulphuris.
Sulphur antimonii auratum.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0488-5 DFG

MERCVRIVS PRÆCIPITATVS RVBER, SIVE ARCANVM CORALLINVM.

SOLVITVR pars una mercurii vivi in duabus vel tribus aquæ fortis aut ſpiritus nitri partibus, ſolutio retortæ infunditur, & liquor, adhibito in fine igne fortiſſimo, ad perfectam usque ſicitatem abſtrahitur. Quo facto, maſſa rubeſcens, e diffracto vaſe retorto exemta, & pulveriſata in tigillo vulgari latioris fundi, igne ſubſtrato leniori, ſub continua cum rudicula agitatione, ulterius calcinatur, ut majorem induat rubedinem, & deinde ſemel vel aliquoties ſpiritus vini portio ſuper ea comburitur, vel, quod præſtat, leniter evaporatur. Alii ſolutionem mercurii vivi in retortam vitream immittunt, & aquam fortem; deſtillando evocatam, maſſæ flaveſcenti reaffundunt, vel ſolam, vel recenti nonnihil remixtam, atque bis vel ter abſtractionem repetunt: Deinde maſſam rubeſcentem, fracta retorta exemtam, leniter adhuc in tigillo latiori calcinant, vel, absque ulla amplius præmiſſa calcinatione aperta, ſpiritum vini ſuper ea accendunt. Sunt quoque, qui mercurium præcipitatum rubrum, poſt aquæ fortis abſtractionem & ſufficientem calcinationem cauſtica ſalſedine per reiteratam coctionem cum aqua ſimplici pura liberari, vel etiam in mortario lapideo cum oleo tartari per deliquium diu teri, &

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0489-3 DFG

aqua deinde aut ſpiritu vini modice rectificato edulcorari jubeant, ut uſui interno aptiòr reddatur. Pro mea ſententia mercurius præcipitatus ruber, qui externo duntaxat uſui deſtinatus eſt, priori modo ſatis bene præparatur, immo, ut in operando, tanquam cathæreticum, potentior exiſtat, poſtrema cum ſpiritu vini edulcoratio omitti poteſt: Sin illum vero ſub *Arcani corallini* nomine interne etiam adhibere animus ſit, edulcoratio pariter cum ſpiritu vini, coctio cum aqua & tritura cum oleo tartari per deliquium neceſſario ſuſcipiendæ erunt, ut naturam corroſivam penitus amittat.

ARCANVM CORALLINVM THEOPHRASTI PARACELSI, quondam valde famoſum, inſignes in lue venerea, aliisque morbis chronicis rebellibus vires exſeruiſſe, & ad ejus quoque normam præſens confectum eſſe, multi opinantur: Verum, cum Paracelſus arcanum ſuum corallinum ſatis obſcure deſcripſerit, nondum in clara luce poſitum eſt, an deſcriptum cum illo conveniat, nec ne. Quicquid interea ſit, noſtrum arcanum corallinum, niſi iterata aut diuturnior ejus tritura cum liquido ſale fixo alcalico inſtituta fuerit, inter tuta remedia interna neutiquam referendum eſt, etiamſi aqua & ſpiritu vini aliquoties edulcoratum fuerit. Nonnulla enim ſpicula ſalina, acida, acuta, rigida, mercurii globulis arctiſſime adhærent, & poſt primam ideo exhibitionem medicamentum hoc plerumque aliquam anguſtiam & vomendi conatus provocat. Optime pilulis aut bolis miſcetur, ut particulæ magis disjungantur, & unicum

ſaltem vel duo grana una vice porrigenda erunt. Contractionem ſolidorum, valide ſtimulando, fortiorem celerioremque reddit, & ſudorem proinde atque urinam movet; non citra omnem tamen ſub uſu continuato eroſionis metum, quæ facile contingere poteſt, ſi moleculæ ſalino-mercuriales ſolidis membranaceis pertinacius adhæreant. Externe mercurius præcipitatus ruber, exſiccandi, exedendi, & abſumendi fine, ulceribus ſordidis, partibus calloſis, verrucis, carni luxurianti, vel per ſe in- & adſpergitur, vel, cum aqua quadam deſtillata, aut unguento mixtus, iiſdem adplicatur. Subinde etiam cum aqua calcis vivæ, cui exigua quantitate miſcetur, ad abſumendas caruncu-las venereas urethræ injicitur.

MERCVRIVS PRÆCIPITATVS ALBVS COSMETICVS.

SOLVITVR mercurius vivus depuratus in ſufficienti quantitate aquæ fortis, & ſolutioni deinceps, per aquam ſimplicem prius debiliori redditæ, ſal culinare injicitur, vel, quod præſtat, ejusdem lixivium cum aqua pura factum, ſucceſſive inſtillatur; ſic pulvis albiſſimus ad fundum præcipitatur, qui poſt plenariam ſubſidentiam, ac providam menſtrui decantationem, filtro chartaceo immittendus, ac ſæpius adfuſa aqua ſimplici ita edulcorandus eſt, ut plane inſipidus evadat.

NONNVLLI hunc mercurium præcipitatum, æque ac priorem, in lue venerea, aliisque adfectibus ſcabioſis malignis, ad ipſam ſubinde ſalivationem excitandam, interne commendant: At, hic pariter valent, quæ de interno uſu mercurii præcipitati rubri

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0491-4 DFG

antea dicta fuerunt, & illi prudentius agunt, qui ab exhibitione illius interna plane abstinent. Si per se in cucurbita sublimatur, mercurium dulcem, quem LEMERY, uti supra pridem dictum fuit, tutum deprædicat, bonum & ordinario similem, constituit. Externe usum inprimis cosmeticum obtinet, & aquæ destillatæ rosarum, liliorum alborum, fabarum &c., quam lacteam reddit, aut unguento pomato, post perfectam tamen edulcorationem, modica quantitate mixtus, cuti non tantum conciliat nitorem, sed varos quoque atque lentigines abigere creditur. Vnguentum magis subjectis siccis macilentis, aqua lactea vero magis succulentis atque spongiosis conducit. Sedulo tamen prospiciendum, ne, usu justo diutius continuato, faciei a partibus mercurialibus, edulcoratione nunquam penitus ab acredine liberandis, loco nitoris deturpatio quædam inducatur, aut sanitas tamen, ob pororum in cute obstructionem, alio modo lædatur.

TVRBITH SIVE TVRPETHVM MINERALE.

OPTIMA præparandi methodus sequens est: Dissolvitur mercurii sublimati corrosivi quantum placet in aqua calida, solutio filtratur, ut pellucida evadat ac limpida, eidemque deinde oleum tartari per deliquium instillatur, sic pulvis præcipitatur, colore præditus obscure aurantio, qui aqua simplici pura tamdiu eluendus est, donec acredinem penitus amiserit. Alii partem unam mercurii vivi depurati in partibus duabus olei vitrioli albi seu rectificati solvunt, solutionem in concha vitrea aperta, arenæ imposita,

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0492-0 DFG

ſubdito igne fortiori & per gradus aucto, evaporant, vel eandem retortæ immittunt, & oleum vitrioli deſtillando ad ſiccitatem usque abſtrahunt, poſteaque maſſam albicantem, in pulverem redactam, aqua ſimplici, quæ illi confeſtim flavum inducit colorem, perfecte edulcorant, &, aqua filtri ope ſegregata, ſiccant. Quando mercurius præcipitatus ruber antea deſcriptus cum anatica quantitate olei tartari per deliquium blande per unum alterumve diem digeritur, & aqua ſimplici ſæpius adfuſa deinde edulcoratur, edulcoratus leni igne nonnihil calcinatur, tandemque ſpiritus vini rectificatiſſimus deſuper accenditur ac deflagrare permittitur, *Turpethum minerale rubrum* ZWELFFERI, quod cum Arcano corallino antea deſcripto perfecte convenit, inde reſultat.

MULTUM differentiæ ratione activitatis intercedit turpetha mineralia, præcipitationis aut digeſtionis beneficio cum ſale fixo alcalico parata, & reliqua, abſque ullo ſalis alcalici concurſu producta. In prioribus enim partes ſalinæ acidæ, ſub corroſione mercurialibus arctius unitæ, valde invertuntur, ac longe redduntur hebetiores, immo, maxima ex parte auferuntur, hinc turpetha hujuſmodi leniorem paullo emeſin atque catharſin provocant: In poſterioribus ex adverſo longe major acredo latet, eademque proinde, ob violentam operationem, nullum inter emetica & cathartica tuta atque ſelecta locum inveniunt. Nonnulli turpetha hæc etiam ad ſalivationem in lue venerea excitandam, nec minus contra rabiem caninam & hy-

drophobiam adhibent; at proſtant meliora, & practicus rationalis commode iis carere poteſt. Exhibentur plerumque ſub forma pilulari cum theriaca, extracto catholico, aliisque extractis, tum purgantibus, tum alterantibus, a grano uno ad 2. 3. 4. Subinde etiam cum conſerva quadam in bolum rediguntur.

LAPIS INFERNALIS SIVE CAVTERIVM LVNARE.

REC. Argenti puriſſimi uncias duas, ſpiritus nitri vel aquæ fortis uncias ſex. Solvatur argentum, adminiculante calore, in ſpiritu, ſolutio ad quartæ partis conſumtionem evaporetur, & ad cryſtalliſandum reponatur. Exemtis cryſtallis enatis, liquor ſuperſtes, nova evaporatione concentratus, iterum reponatur, & labor hic repetatur, donec omnes argenti ſoluti moleculæ cum particulis acidis in cryſtallos concreverint. Cryſtalli collectæ in capax crucibulum immittantur, & lenis duntaxat ignis admoveatur, usque dum materia, initio valde intumeſcens, iterum ſubſideat, deinde ignis augeatur, ut olei inſtar fluat. Si ſufficienter liquefacta fuerit, in conum fuſorium aut canalem ferreum cylindricum, ſevo illitum, effundatur, & maſſa frigefacta, quæ nigra atque compacta eſſe debet, in vitro bene obturato ſervetur.

PERTINET ad cauteria potentialia, abſumendis excreſcentiis carnoſis ac fungoſis nonnunquam adplicanda, & variis quoque aliis uſibus chirurgicis inſervit.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0494-1 DFG

AVRVM FVLMINANS.

REC. Auri puri partem unam, aquæ regiæ partes quatuor: Fiat in phiola aut cucurbita vitrea minori, blando arenæ calore, ſolutio, poſteaque liquori flaveſcenti, aquæ pluvialis aut puræ fontanæ adfuſione antea debiliori reddito, ſucceſſive oleum tartari per deliquium inſtilletur, donec auri crocus penitus ad fundum deturbatus ſit, & menſtruum, amiſſa flavedine, priſtinam limpiditatem recuperaverit. Liquor deinde filtratione ſeparetur a croco, idemque aliquantulum aqua ſimplici edulcoretur, ac blando aëris calore in loco umbroſo exſiccetur, ne, accedente intenſiori calore, aut forti etiam ac diuturniori in mortario tritura, cum maximo fragore & vitæ periculo ſubito accendatur.

AVRVM fulminans eſt crocus auri, cujus moleculæ minimæ hinc inde particulis rigidis, acutis, acidis aquæ regiæ corroſione unitis ac nondum perfecte per ſal alcali ſub præcipitatione transformatis, inſtructæ ſunt. In corpore, ob partium acredinem & maximam gravitatem, fortiter ſtimulando agit, & ideo alvum valide movet. In epilepſia infantum, a torminibus ventris & prava in eo impuritatum colluvie excitata, ſpecificum creditur remedium; at, me ſentiente, ab uſu ejus, præſertim apud infantes teneriores, penitus abſtinere præſtabit, quia tragicos effectus ſæpius produxiſſe obſervatum eſt. Non tranſit ad ſanguinem, ſed vires ſuas in ventriculo & inteſtinis ſolummodo exſerit. Datur a grano uno ad grana duo, tria. Ex auri uncia dimidia, quod adhuc addendum eſt, ordi-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0495-7 DFG

nario auri fulminantis uncia dimidia, drachma una & ſcrupulus unus impetrantur; manifeſto documento, multas partes ſalinas adhuc ſimilaribus auri diſſoluti moleculis adhæreſcere.

MAGISTERIVM SATVRNI.

REC. Minii, vel ceruſſæ, vel lithargyrii partem unam, aceti deſtillati partes tres vel quatuor. Digerantur in arena calida per aliquot dies, donec minium aut lithargyrium ſolutum, & acetum probe impræ̃gnatum atque ſubviridi colore tinctum ſit. Deinde ſolutioni filtratæ oleum tartari per deliquium inſtilletur, liquor cum præcipitato pulvere albicante filtro chartaceo infundatur, magiſterium, in charta bibula relictum, aqua ſimplici probe edulcoretur, poſteaque exſiccetur. Subtilius adhuc ſaturni magiſterium ex ſacharo ſaturni parari poteſt, quando illud in aqua roſarum ſolvitur, & magiſterium deinde oleo vitrioli præcipitatur. Oleum vitrioli tamdiu inſtillandum eſt, donec mixtura colorem lacteum ſaturatiorem adquirat, deinde liquor filtrandus, & remanens calx limoſa candidiſſima aqua ſimplici aut quadam deſtillata edulcoranda eſt.

MAGISTERIVM hoc ex moleculis ſaturninis conſtat, quibus adhuc nonnullæ particulæ acidæ, ſub præcipitatione cum liquore alcalico obtuſiores redditæ, firmiter adhæreſcunt. Valide adſtringendo agit, & facile ſpaſmos & viſcerum obſtructiones pertinaces

provocat. A medicis non adeo rationalibus interne in gonorrhœa virulenta, diarrhœis, æstu febrili, & nimio œstro venereo exhibetur, at nullum pro meo judicio locum inter tuta medicamenta interna invenit, sed ad mitiora venena constrictoria, quæ vitæ ac sanitatis fulcimenta lente dejiciunt, relegandum erit; præsertim, cum virtus constrictoria, etiamsi optime ante usum fuerit edulcoratum, denuo in corpore fortior evadat, quando in ventriculo & intestinis ægrotantium multum acidi hospitatur, quippe quod, moleculis saturninis sociatum, majorem iterum acredinem ipsis conciliat. Tutius externe cum aquis destillatis, quas reddit lacteas, aut cum unguentis in ophthalmia, ambustis, gutta rosacea, gonorrhoea virulenta, ulceribus laxis, impuris ac nimium humidis, temperandi, roborandi, & siccandi fine, adplicatur.

MAGISTERIVM BISMVTHI.

REC. Marcasitæ argenteæ sive Bismuthi pulverisati partem unam, aquæ fortis aut spiritus nitri partes tres vel quatuor. Aqua fortis non una vice, sed sensim, ut nimia præcaveatur incalescentia, bismutho in cucurbita ampliori adfundatur, idemque in arena, calore blando, penitus solvatur: Quo facto, solutioni decantatæ saturatum salis culinaris lixivium infunditur, sic pulvis candidus ad fundum cadit, qui postea repetita aquæ simplicis adfusione in filtro chartaceo edulcoratur, ac leniter exsiccatur. Si magisterium hoc copiosa aqua pluviali præcipitatur, minori quidem quantitate descendit, ast priori longe tenerius evadit.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0497-9 DFG

PERTINET ad cosmetica, & cum unguento pomato, præsertim si vari, pustulæ & tubercula rosacea faciem reddant deformem, adplicatur: Quod vero usum ejus internum in æstu febrili & orgasmo sanguinis attinet, illum adprobare nequeo. Simili modo etiam *Magisterium Cinci*, quod eundem pariter usum obtinet, paratur.

MAGISTERIVM ANTIMONII DIAPHORETICI SIVE MATERIA PERLATA CRVGERI.

HOC magisterium obtinetur, quando lixivium, sub antimonii diaphoretici aut cerussæ antimonii solutione atque edulcoratione collectum, ad dimidiæ partis remanentiam evaporatur, eidemque post filtrationem spiritus vitrioli aut acetum destillatum infunditur. Pulvis, ad fundum deturbatus, candidissimus est, &, reiterata aquæ simplicis in filtro adfusione edulcoratus, plane insipidus. Si cerussa aut antimonium diaphoreticum, elixiviatione nondum a salibus liberatum, cum aqua aliquandiu coquitur, infuso spiritu vitrioli aut aceto destillato, longe major magisterii quantitas e lixivio filtrato præcipitatur.

MATERIA perlata, quæ nihil aliud est, nisi tenerior calx antimonii terreo-regulina, cum antimonio diaphoretico & cerussa antimonii natura ac viribus convenit, adeoque aliquam fortassis virtutem antacidam possidet: Quod validas autem vires sudoriferas, cardiacas, antarthriticas &c., quas ipsi nonnulli tri-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0498-5 DFG

buunt, attinet, illas nondum, licet hoc medicamentum ægris plus vice ſimplici exhibuerim, obſervare mihi contigit. Si magiſterium hoc cum ſpiritu vitrioli præcipitatum, ac minus debite edulcoratum fuerit, odorem aquæ fortis eructat, quando cum nitro in mortario teritur; manifeſto documento, ſubſtantiæ terreo-regulinæ adhuc partes acidas vitriolicas adhærere. Exhibetur in pulvere, vel emulſionibus atque potiunculis additur, & a granis quinque ad ſcrupulum ſemiſſem, imo grana quindecim præſcribitur.

MAGISTERIVM BENZOES.

ESSENTIÆ ſaturatæ gummi benzoes, cujus præparatio in antecedentibus deſcripta eſt, tantum aquæ roſarum infunditur, ut probe lacteſcat, & magiſterium, ſucceſſive in fundo collectum, provide prius decantato liquore, leniſſimo deinde calore exſiccatur.

TOTVM reſinoſum eſt, & grato odore, nec ingrato pariter ſapore pollet. Nonnunquam floribus ſubſtituitur, &, a granis 2. ad 5. 10. 12. inter pilulas, bolos, aut electuaria receptum, vires non contemnendas abſtergentes, reſolventes, atque diſcutientes in febre quartana, obſtructionibus viſcerum, catarrhis, & pectoris, aliarumque partium morbis pituitoſis exſerit.

MAGISTERIVM LAPIDVM CANCRORVM.

LAPIDIBVS cancrorum pulveriſatis ſufficiens ſpiritus nitri aut ſalis, aqua pura fontana debilitati, vel aceti vini deſtillati quan-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0499-3 DFG

titas ſuperfunditur, & vitrum deinde, finita effervescentia, leni digeſtioni in arena calida tamdiu committitur, donec lapides cancrorum penitus diſſoluti ſint. Sin prima vice plenaria ſolutio, ob minus ſufficientem menſtrui quantitatem, forſan nondum inſecuta fuerit, decantato liquore pellucido, reſiduo recens menſtrui portio additur, poſteaque mixtis & filtratis ſolutionibus oleum tartari per deliquium, aut oleum vitrioli album inſtillatur; ſic in caſu priori pulvis candidus paullo rudior, in caſu poſteriori autem longe tenerior, rarior atque plumaceus ad fundum præcipitatur. Pulveres hi aqua edulcorandi & exſiccandi ſunt. Alii totam ſolutionem absque præcipitatione evaporando ad ſiccitatem redigunt, & magiſterium ſuperſtes, citra præviam edulcorationem leniter exſiccatum, adſervant: Electa tamen hac methodo, ſolventis loco ſemper acetum vini deſtillatum recipi jubent. Pari modo etiam *Magiſteria lapidum percarum*, *margaritarum*, *matris perlarum*, *coralliorum*, *cornu cervi*, *ungulæ alcis*, *cranii humani* &c., parantur.

NOTANDA
CIRCA
PRÆPARATIONEM, NATVRAM, VIRES ET VSVM MEDICVM.

I. ACETVM vini deſtillatum ac concentratum recenſitis concretis animalibus ac mineralibus terreis ac ter-

reo-gelatinosis dissolvendis quidem sufficit, si antea in rasuram teneriorem aut pulverem grossiusculum redacta fuerint, & decens postea digestio accedat; promptius tamen solutio peragitur, quando rasuræ aut pulveres ante aceti adfusionem spiritu salis irrorantur, aut aliqua ejusdem portio aceto destillato admiscetur. Posteriora hæc necessaria inprimis inveniuntur apud terreo-gelatinosa & compactiora mineralia, quippe quæ paullo difficilius, quam mere terrea teneriora, solvuntur.

II. Salia magisteriis hisce ex parte tam arcte adhærent, ut iisdem, licet etiam centies abluantur aqua, penitus spoliari nequeant, quemadmodum hoc ex aucto pondere patet: Ex una enim lapidum cancrorum uncia post perfectam edulcorationem novem ad minimum drachmæ magisterii impetrantur.

III. Magisteria sola menstrui evaporatione, adeoque absque ulla per liquorem tartari aut spiritum vitrioli præcipitatione facta, reliquis activitate longe præferenda sunt. Magma enim terreo-salsum, e solutis moleculis terreis & partibus aceti aut spiritus salis acidis, firmiter prioribus sub corrosione unitis, prognatum, & citra edulcorationem exsiccatum, cum salibus mediis quodammodo convenit, & leniores vires abstergentes, resolventes, stimulantes, laxantes, diureticas & aperitivas exserit; quæ virtutes a reliquis, quæ mera cadavera, simplicibus suis longe deteriora, & virtute antacida vix amplius prædita, exhibent, neutiquam exspectandæ sunt. Pro mea igitur sententia priorum nonnulla in officinis retinenda, posteriora autem penitus ex iis releganda erunt. Me quidem haud latet, numerosa prostare medicamenta prioribus quoque magisteriis longe meliora, ast diuturnæ consuetudini aliquid dandum est. Exhibentur a scrupulo dimidio ad drachmam semissem.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0501-5 DFG

MERCVRIVS VITÆ.

PRÆCIPITATIONE paratur ex butyro antimonii, quod larga aquæ ſimplicis frigidæ aut calidæ adfuſione adeo debilitatur, ut ſubſtantiam regulinam ad fundum ſub pulveris candidi forma dimittat. Pulvis in fundo collectus aqua probe edulcoratur & exſiccatur. Si præcipitantis loco urina humana recens eligatur, pulvis, ob adhærentes partes urinæ oleoſas debili rubedine tinctus, cadit. ANGELVS SALA magiſterium hoc antimonii regulinum tinctura ſantali rubri impregnavit, & *Roſam antimonii mineralem* vocavit. Mitior quoque mercurius vitæ evadit, quando per biduum aut triduum cum ſpiritu vini rectificatiſſimo digeritur.

MEDICAMENTVM hoc ſatis inepte mercurius vitæ adpellatur: Nihil enim mercurii continet, ſed pulvis mere regulinus eſt, cujus moleculæ partibus acidis ſalis culinaris nonnihil inſtructæ ſunt, quæ etiam in receptaculum ſub liquoris acidi corroſivi forma tranſeunt, quando præcipitatum hoc retortæ immittitur, & deſtillatio igne forti peragitur. Inde etiam patet, cur vitæ mercurius, aqua calida præcipitatus, ac poſtea cum ſpiritu vini rectificatiſſimo aliquandiu digeſtus, mitiorem operationem exerceat, quam alter, qui aqua frigida, quæ ſalia cauſtica tam prompte eluere nequit, præcipitatus, & ſola pariter aqua, absque ulla digeſtione cum ſpiritu vini, edulcoratus fuit. VITTORIO ALGEROTTO *Medicus Italus* quondam hoc pulvere frequentiſſime uſus eſt, hinc etiam *Pulvis Algerotti*, vel etiam *Algeroth* a quibusdam

busdam dicitur. Pertinet ad emetica & purgantia vehementissima, & nostro ævo a chirurgis duntaxat & medicis empiricis, qui tutiora adhibere nesciunt, aut tamen negligunt, in usum vocatur. Plerumque, a granis duobus ad grana tria, quatuor, in pulvere datur; sed præstat, grana decem per aliquot horas duabus vini Rhenani unciis immittere, & solum deinde vinum, viribus emeticis imbutum, ac provide filtratione, percolatione, aut decantatione a pulvere, qui sæpius adhuc eidem usui inservire poterit, separatum, propinare.

MAGNESIA ALBA.

MAGNESIA nitri alba ex lixivio, a nitri crystallisatione residuo, quod nitri coctores vulgo die Mutter- oder Heck-Lauge vocant, vel *sicca* vel *humida via* paratur. Electa priori methodo, lixivium memoratum in olla non vitreata primum ad siccitatem evaporatur, deinde crucibulo immittitur, & igne, in principio leniori, postea fortiori substrato, perfecte calcinatur. Initio calcinationis massa valde spumescit, postea autem, aucto igne, vaporem rubicundum, fœtidum, qui, instituta calcinatione in retorta, in excipulo collectus, singularem aquam regiam constituit, successive eructat. Spiritum hunc acidum singularem aquam regiam voco, quoniam aurum æque atque argentum adgreditur, neutrum tamen perfecte solvit. Peracta calcinatione, massa pulverulenta aqua edulcoratur & exsiccatur. Sin methodus

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0503-6 DFG

posterior, via scilicet humida, chymico placuerit, lixivio prædicto oleum tartari per deliquium, vel aquosa etiam cinerum clavellatorum solutio infunditur, & magisterium, ad fundum deturbatum, decantato liquore supernatante, aqua edulcoratur & exsiccatur. Nonnulli pulverem præcipitatum ante edulcorationem paullulum adhuc calcinant; ast, me sentiente, absque prævia calcinatione, aqua illum eluere & exsiccare præstat, quoniam plura hac ratione salia retinet, & certiorem proinde effectum laxantem spondet.

NOTANDA
CIRCA
PRÆPARATIONEM, NATVRAM, VIRES ET' VSVM MEDICVM MAGNESIÆ ALBÆ.

I. MAGNESIA nitri alba, quæ a nonnullis etiam *Pulvis comitis de Palma*, *Panacea Anglica*, *Terra Foliata nitri*, *Magisterium* sive *fecula alcalina*, *Magnesia alba Romanorum* &c., dicitur, Romæ ab ignoto quodam chymico inventa, indeque sub initium hujus seculi per archiatrum cæsareum D. CÖFERLE Viennam translata traditur. Probabile tamen est, medicamentum hoc jam diutius chymicis quibusdam notum fuisse. FRID. HOFFMANNVS enim refert, *a*) JOHANNEM SIBOLDVM, episcopi Magdeburgensis archiatrum, & HELLWIGIVM præterito pridem seculo magnesiam nitri præparasse.

II. Triplex lixivium in officinis nitrariis occurrit. *Primum*, quod a nitri coctoribus Erdlauge vocatur, e terris, nitro embryonato prægnantibus, aqua extrahitur, *alterum*, geläuterte Lauge dictum, post lixivii alcalici, e

a) In *Observ. physico-chymicis p. 106.*

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0504-2 DFG

calce viva & cineribus lignorum parati, cum priore miſcelam, naſcitur, & *tertium* denique, quod *mater nitri*, Mutterlauge, Hecklauge, Salpetermutter audit, poſt nitri cryſtalliſationem remanet. Hoc ultimum, e quo magneſia evaporando ac calcinando, vel præcipitando producitur, ſapore valde amaro ac falſo pollet, & partes varias, videlicet terreas calcareas, ſalſas nitroſas & culinares, unguinoſo-alcalinas, immo, majorem perſæpe minoremve ſalis mirabilis Glauberiani nativi copiam continet. Adfuſo acido vitrioli, quod oleum vocant, vapor rubicundus, partim ex nitro partim ex ſale culinari expulſus, adſurgit, & ſatis fortem mixtura efferveſcentiam ſubit; infuſo autem ſpiritu nitri, aut alio acido leviori, nullus efferveſcentiæ motus ſequitur. Nulla pariter ebullitio aut mutatio alia, addito liquore alcalico fixo aut volatili urinoſo, ſupervenit, præterquam, quod pulvis albicans terreus copioſe ad fundum præcipitetur.

III. Intuitu habitus externi magneſia nitri pulverem ſiſtit levem, candidum, inodorum & inſipidum, ac nihil ſane aliud eſt, niſi terra calcaria tenerior, paucis duntaxat partibus acidis nitri & ſalis communis, intimius unitis, inſtructa; quemadmodum hoc poſterius ſingulari magneſiæ ex calce & nitri ac ſalis ſpiritu productione probatur. Quando enim calx vulgaris debite extincta, pura, & exſiccata ſpiritu nitri & ſalis aliquantulum irroratur, & mixtum deinde methodo deſcripta calcinatur, edulcoratur, & exſiccatur, vera magneſia alba inde reſultat.

IV. Magneſia alba non tantum prædicto lixivio nitrariorum, ſed ipſi etiam nitro cryſtalliſato inhæret, & facile e capite mortuo, poſt ſpiritus nitri flammifici cum oleo vitrioli deſtillationem relicto, educitur, quando illud aqua ſolvitur, & pars terrea candidiſſima, quæ ſolutionem, ſæpius etiam adfuſa aqua, plane reſpuit,

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0505-8 DFG

exsiccatur, calcinatur, & edulcoratur: Imo, magnesia alba, hactenus descriptæ simillima, e lixivio terreo-alcalino-salso non crystallisabili, post salis culinaris coctionem in cacabo ferreo relicto, quod vulgo Mutter-sohle dicitur, parari potest, si illud, observata eadem methodo, per salia alcalica præcipitetur, vel, ad siccitatem prius evaporatione redactum, calcinetur, & massa pulverulenta edulcorata exsiccetur; quemadmodum de hisce plura in vix allegatis HOFFMANNI *Observationibus physico-chymicis select. p.* 177. *seq.* videnda sunt.

V. Magnesia alba vires absorbentes, &, præsente in primis viis acido, catharticas quoque possidet, immo, leniorem subinde diuresin atque diaphoresin provocat. Optime in ardore ventriculi, quem Sodam vocant, ut & in malo hypochondriaco, aliisque morbis, in quibus copiosa saburra acida in ventriculo & intestinis hospitatur, conducit: Absente enim omni acido, rarissime effectum laxantem edit, & apud sicciora subjecta alvum subinde magis obstruit. Datur plerumque cum emulsione amygdalina, vel cum sale Anglicano, aut aliquot sulphuris antimonii aurati granis remiscetur, vel aliis etiam purgantibus additur, ut effectus catharticus certius insequatur. Dosis ordinaria, si per se exhibetur, apud infantes, qui adhuc lacte nutriuntur, & frequentissime morbis, ex acido oriundis, laborant, a granis 4. 5. 6. ad scrupulum semissem, & apud adultos a drachma dimidia ad drachmas duas, tres, adscendit.

MAGISTERIVM SIVE LAC SVLPHVRIS.

SVLPHVR commune pulverisatum in forti lixivio alcalico, ex sale tartari aut cineribus clavellatis, vel hisce etiam & calce viva parato, per aliquot horas, sub continua cum

rudicula lignea agitatione, coquitur, donec perfecte ſolutum, & lixivium rubicundo colore tinctum ſit: Huic ſolutioni poſtea acetum vini album ac limpidum infunditur; ſic mixtura illico lacteſcit, & pulvis albicans ad fundum cadit, qui, decantato liquore, aqua pura fontana aut pluviali probe eluendus & exſiccandus eſt. Citius negotium abſolvitur, quando ex una parte ſulphuris pulveriſati, & partibus duabus ſalis tartari, leni in crucibulo fuſione, notiſſimum hepar ſulphuris paratur, idemque deinceps in aqua ſolvitur coquendo, & ſolutioni acetum vini infunditur. Nonnulli præcipitationem ſolutione aluminis aquoſa inſtituunt, & hac ratione copioſius quidem, aſt impurum, partibus ſcilicet terreis aluminoſis valde remixtum, adeoque nullius uſus interni magiſterium impetrant. Infuſa enim ſolutione aluminis, acidum, in aluminis mixtione hærens, terram ſuam deſerit, & illa proinde ſimul cum reſolutis ſulphuris partibus ad fundum deſcendit. E liquore, poſt præcipitationem relicto atque filtrato, evaporando atque coagulando ſal medium conficitur, quod, facta præcipitatione cum aceto, *terræ foliatæ tartari*, infuſa vero ſolutione aluminis, *tartaro vitriolato* ſimillimum eſt; poſterius quoque, poſt ſufficientem lixivii evaporationem, in loco frigidiuſculo in cryſtallos concreſcit.

MAGISTERIVM ſulphuris, etiamſi cum aceto præcipitatum fuerit, intuitu uſus medici, neque ſulphuri communi ſimpliciter pulveriſato, neque floribus ejusdem præferendum, ſed iis potius deterius, adeoque ſuperfluum & inutile præparatum cenſendum eſt. Vulgo in adfectibus pectoris, a ſero ſalſo ac valde acri oriundis, commendatur; & ad grana 5. 6. 8. 10. exhibetur.

SVLPHVRA ANTIMONII VARIA.

SVLPHVRA, quæ vario artificio chymico parantur, aut tamen parari poſſunt, vel *pura* ſunt, ex antimonio vulgari ſulphuri minerali ſimillima, vel *impura*, eaque rurſus vel *mere regulina*, vel *regulino-metallica*. Ad mere regulina *Sulphur antimonii auratum vulgare* ſive *ordinarium*, nec non *Panacea Glauberiana*, *Chermes minerale* & *Sulphur antimonii fixum Stabelii*, ad regulino-metallica autem *Sulphur antimonii ſolare* & *martiale* pertinent.

Sulphur antimonii auratum vulgare ſequenti modo conficitur; Recipe ſcorias reguli antimonii ſimplicis, vel, quod præſtat, ſcorias, ex partibus anaticis antimonii crudi pulveriſati & ſalis tartari, vel etiam ex parte una antimonii & partibus duabus ſalis fixi alcalici forti atque perfecta fuſione in crucibulo paratas, coque eas leniter cum aqua ſimplici in olla vitreata terrea, lixivium per chartam bibulam triplicatam filtra, & liquori

claro ex flavo rubeſcenti acetum vini deſtillatum, vel etiam vulgare purum atque album infunde, ut præcipitatio contingat; qua facta, liquor turbidus filtro rurſus infunditur, relictum ſulphur antimonii craſſum ac copioſum exſiccatur, liquor trajectus autem aceto iterum præcipitatur, mixtum filtratur, ſulphur, jam parcius collectum, aſt longe priori tenerius, ſiccatur, & præcipitatio liquoris filtrati tertia vice inſtituitur; ſic tandem ſulphur comparative tenerrimum cadit, quod vulgo *ſulphur antimonii auratum tertiæ præcipitationis* dicitur, & uſui interno, propter indolem mitiorem atque ſecuritatem, potiſſimum impenditur.

Præter ſcorias antimonii ſupra commendatas hujus ſulphuris præparationi etiam maſſa ſulphureo-alcalica, poſt tincturæ antimonii tartariſatæ extractionem reſidua, inſervit, immo MAVRITIVS HOFFMANNVS in *Actis Laboratorii chymici Altorffini p.* 86. ſulphur antimonii auratum, quod *elegantiſſimum* vocat, ex hepate antimonii parare docet; attamen hoc, licet ſeſe colore ſuo ac teneritudine commendet, tam parva copia ex magna lixivii quantitate dejicitur, ut ſumtus nullo prorſus modo compenſet.

Simili prorſus obſervata methodo, *Panacea Glauberiana*, alias etiam *Konerdingiana* dicta, ex iisdem lixiviis antimonii ſulphu-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0509-4 DFG

reo-regulino-alcalicis, quæ antea deſcripſi, præcipitatur, quando loco aceti calida cremoris tartari ſolutio aquoſa infunditur; unde parum quoque vel nihil a vulgari ſulphure antimonii aurato quoad naturam ac vires medicas differt.

Chermes minerale, ſeu *Pulvis Carthuſianorum:* Rec. Antimonii crudi, in pulverem ſubtilem redacti, liquoris nitri fixi ſive alcaheſt Glauberi ana libram unam. Mixta forti igne per diem noctemque digerantur, deinde adfuſa prius aquæ fontanæ aut pluvialis fervidæ libra una, adhuc per horam integram, ſub continua cum rudicula lignea agitatione, coquantur, & poſtea ſolutio calida, per linteum trajecta, vel ſaltem provide decantata, in vaſe mundo reponatur; ſic intra breve tempus magiſterium rubellum ſulphureo-regulinum ad fundum ſecedit, quod aqua probe eluendum, & ſuperfuſo poſtea & accenſo ſpiritu vini rectificatiſſimo ulterius depurandum eſt. Loco liquoris nitri fixi etiam oleum tartari per deliquium, aut ſolutio cinerum clavellatorum, ſpontanea pariter deliqueſcentia facta, immo ſolutio ſalis alcalici acerrimi, in antecedentibus p. 387. deſcripti, recipi, & præcipitatio quoque pulveris ſulphureo-regulini antimonialis infuſo ſpiritu nitri, æquali copia aquæ diluto, peragi poteſt. Lotura cæteroquin præcipitati

magiſterii repetita cum aqua ſimplici hic pariter requiritur, adfuſio autem & incenſio ſpiritus vini non æque neceſſaria eſt.

Cum magiſterio hoc antimonii chermeſino *ſulphur fixum antimonii Stabelii*, quoad naturam ac præparationem, maximam partem convenit, & præparatio ejus ita ab inventore deſcribitur: *a*) Rec. calcis vivæ libram unam, cinerum clavellatorum libras duas. Pulveriſata & mixta vaſi ferreo immittantur, & per quatuordecim dies aëri libero exponantur, deinde maſſa hæc cum aquæ menſuris ſex coquatur, lixivium colatum & filtratum inſpiſſetur, ſal inſpiſſatum in tigillo ignis ope fundatur, ac poſtea in conum infundatur. Hiſce peractis, recipiantur hujus ſalis contuſi libræ duæ, reguli antimonii medicinalis libra dimidia, coquantur cum quatuor aquæ menſuris in vaſe vitreo per ſex horas, ſolutio calidiſſime filtretur, & liquori filtrato ferventi tres menſuræ aquæ puræ pluvialis frigidæ infundantur; ſic ad fundum pulvis rubicundus ſulphureo-regulinus, poſtea per filtrationem a reſiduo lixivio ſeparandus & exſiccandus, ſucceſſive præcipitabitur. *Sulphur antimonii martiale & ſolare*: Vtriusque præparationi idem lixivium, e quo ſulphur antimonii auratum vulgare præcipitatur, inſervit, & alia duntaxat

a) In *Chymia dogmatico-experimentali p. 315.*

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0511-1 DFG

præcipitantia adhibentur, quæ novi plane sulphuris genesi partium quarundam miscela ansam præbent. Si enim prædicto lixivio solutio vitrioli martis aquosa infunditur, acidum vitrioli partes martiales, quas antea solutas tenebat, deserit, & cum moleculis alcalicis lixivii concrescens, tartarum vitriolatum format, martiales vero partes cum sulphureis, solvente suo alcalico nunc pariter destitutis, ad fundum descendunt, & *sulphur antimonii martiale*, primo nigricans, post liquoris autem in filtro secessum & exsiccationem ex flavobrunneum, constituunt: Sin eidem vero lixivio, loco solutionis vitriolicæ, solutio auri, cum aqua regia more consueto facta, infundatur, sulphur, auri moleculis mixtum, adeoque *solare verum* cadit, quod pariter in filtro aqua edulcorandum ac postea exsiccandum est.

SVLPHVR *antimonii auratum vulgare* rite præparatum vires emeticas, catharticas, diureticas, diaphoreticas & anodynas possidet. Apud adultos ad emesin provocandam ordinario grana 2. 4. 6., ad alvum subducendam grana 1. 2. 3., & denique ad sudorem eliciendum granum dimidium, granum unum sufficiunt. Rarissime per se datur, sed aliis catharticis, laxantibus, diaphoreticis, & sanguinem purificantibus, v. g. sali Ebshamensi, tartaro solubili, extracto rhabarbari, extr. catholico, scordii, cardui benedicti, gummi galbano, ammoniaco, mercurio dulci, sacharo &c., admiscetur. Specificos & singulares effectus edit in febribus exanthematicis, quando exanthemata prodire renuunt, aut retroces-

ferunt, nec non in adfectibus ſcabioſis, lue venerea, lepra, ſcorbuto, ulceribus cancroſis, fluore albo, cachexia, ſpaſmis, epilepſia, ſuppreſſione urinæ, nec non fluxus menſtrui & hæmorrhoidalis, obſtructionibus glandularum &c. *a*) Quando cum æquali mercurii dulcis rite præparati quantitate combinatur, ſic dicta *Panacea Edinburgenſis*, maximæ imprimis efficaciæ in adfectibus ſcabioſis & lue venerea, inde reſultat. *Panacea Glauberiana*, quoad naturam, vires & uſum, ſulphuri antimonii aurato vulgari haud diſſimilis eſt, præterquam, quod, ob magis fixatam ſubſtantiam regulinam, paullo mitior ſit, & ideo apud ſubjecta robuſta aut torpida ad plura nonnunquam grana exhiberi queat. *Chermes minerale*, quod in Gallia *Pulvis Carthuſianorum* vocatur, maximis quidem laudibus a LEMERY *juniore* ornatur, *b*) & reliquis antimonii ſulphuribus impuris præfertur; aſt nullam, me ſentiente, vel non adeo magnam tamen prærogativam meretur. Datur a grano uno ad grana duo, tria. Simile judicium de *Sulphure antimonii fixo* STABELII, quod cum præcedente pulvere Carthuſianorum intuitu naturæ & uſus convenit, ferendum eſt. Valdopere illud Stabelius laudat in morbis chronicis ac refractariis, v. g. in lue venerea, ſcorbuto, ſcabie, arthritide, rhevmatiſmo, cephalæa, hemicrania, aſthmate convulſivo, contracturis & ulceribus inveteratis, ut & in rebellibus cutis defœdationibus, quæ mitioribus remediis cedere nolunt, & ſic porro. Doſis a grano uno ad tria adſcendit. *Sulphur antimonii ſolare* vulgari antimonii ſulphure aurato quidem pretioſius, aſt nullo plane modo præſtantius eſt. Exhibetur a grano dimidio ad grana 2.

a) Plura de uſu videantur in *Diſſ.* D. D. REGENHERTZ *de Vſu ſulphuris antimonii aurati medico &c. anno 1737. Halæ habita.* *b*) Vid. *Hiſt. de l'Academ. Royal. des Sciences de Paris, année 1720.*

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0513-2 DFG

3. 6. *Martiale* denique *ſulphur antimonii* aurato ſimplici longe remiſſius deprehenditur, &, ob mixtas partes martiales tenerrimas, ſubinde, acido videlicet in primis viis hoſpitante, leniter adſtringendo roborat; hinc magis quoque in cachexia, hydrope aſcite, leucophlegmatia, febre quartana, ac chronicis viſcerum obſtructionibus conducere creditur. Doſis a grano uno usque ad grana octo adſcendere poteſt. *Sal*, e lixivio poſt præcipitationem eductum, leniter reſolvit ac roborat. Singula hactenus deſcripta ſulphura antimonii, quod adhuc ſubjungendum eſt, præter partes ſulphureas, etiam regulinas, quibus virtus emetica, cathartica, & ex parte quoque ſudorifera in acceptis ferenda, continent. Quando enim ſulphur antimonii cum mercurio currente miſcetur, & mixtura deinde conſueta methodo ſublimatur, perfecta cinnabaris adſcendit, & in fundo retortæ partes quædam regulino-terreæ remanent: Immo, ſi chermes minerale aut ſulphur antimonii fixum Stabelii, & hujus commatis reliqua, cum pulvere carbonum atque nitro contuſo funduntur, antimonii regulus prompte regeneratur. De *Sulphuribus antimonii puris*, vel ſolutione ac præcipitatione, vel ſublimatione parandis *a*) multa hoc loco addere, plane ſupervacaneum duco, quoniam ea communi ſulphuri minerali, quoad principia, indolem, vires atque virtutes medicas, ſimillima inveniuntur.

CAPVT II.

DE CALCIBVS, CROCIS, REGVLIS ATQVE VITRIS.

§. I.

PRÆPARATA illa, quæ a chymicis *Calcium* nomine deſignantur, varii generis exiſtunt,

a) Vid. B. HOFFMANN. *Obſ. phyſico-chym. p. 246.*

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0514-8 DFG

& ratione originis in calces *animales* & *minerales*, respectu autem formæ externæ in *proprie tales*, & *improprie tales* recte distinguuntur. Calces proprie tales pulveres sunt, aut massæ, friabiles, pulverulentæ, candidæ, inodoræ, terreæ, calci vulgari, quoad habitum externum, simillimæ; improprie tales autem pulveres quidem sistunt, terram forma externa plus minusve referentes, ast colore cinereo, flavescente, brunneo, rubescente &c. tinctos.

§. II.

CALCES proprie tales iterum vel *perfectæ* inveniuntur vel *imperfectæ*. Illæ, quæ sola exustione violenta ex aptis corporibus producuntur, ob penitus amissum materiale cohæsionis principium, pulveres albicantes, vel *mere terreos*, vel *terreo-semimetallicos* exhibent; hæ contra, corrosione humida aut sicca parandæ, materiale cohæsionis principium maxima ex parte retinuerunt, & ordinario ex moleculis albicantibus terreo-salino-metallicis, nunc facilius, nunc difficilius, ablatis scilicet partibus terreo-salinis pertinacius adhærentibus, in pristinam massam metallicam fusione reducendis, constant.

§. III.

CALCIBVS proprie talibus & quidem *mere terreis* quævis terræ, albæ, insipidæ, alcalinæ, ex ossibus, dentibus, cornibus, ungulis animantium, conchyliis &c. violenta ustione paratæ,

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0515-4 DFG

v. g. ſpodium, cornu cervi uſtum &c.; *terreo-ſemimetallicis* vero antimonium diaphoreticum, ceruſſa antimonii, bezoardicum minerale, antihecticum Poterii atque præparata ſimilia, & *terreo-ſalino-metallicis* denique calces lunæ, ceruſſa plumbi &c. adnumerantur; imo nonnullæ, uti v. g. vix memoratum antihecticum Poterii ſive bezoardicum joviale, inter calces terreo-ſemimetallicas æque ac terreo-metallicas locum inveniunt.

§. IV.

CALCINATIO *perfecta* ac proprie ita dicta ordinario igne ſicco ac violento, qui materiale cohæſionis principium, in animalium partibus *gelatinoſum*, in mineralibus vero *ſulphureum*, aut *tenerius inflammabile*, deſtruit, conſumit, expellit, perficitur, ita tamen, ut vel ſolus accedat, vel ſalina præter eum aut ſulphurea concreta, v. g. nitrum, ſulphur commune &c., concurrant, & diſſolutionem ſub *detonatione* aut *cæmentatione* adjuvent: Ad calcinationem *imperfectam* ex adverſo menſtrua fluida, humida aut ſicca, vel corroſivi ſaltem vapores requiruntur, & illa proinde ſæpius *corroſio* vocatur, atque in *humidam* & *ſiccam*, & prior iterum in *immerſivam*, *illitoriam*, ac *vaporoſam*, poſterior autem in *fumigationem* & *amalgamationem* diſcernitur; quemadmodum de hiſce plura in libris chemicis ordinariis ſeu proprie ita dictis videnda ſunt.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0516-9 DFG

§. V.

VIRTVTES medicæ, quibus calces, ſpecialius poſtea deſcribendæ, pollent, valde diverſæ inveniuntur. Aliæ enim, uti v. g. *terræ alcalinæ animalis proſapiæ*, ſolam poſſident virtutem antacidam & abſorbentem, adeoque in morbis, ab acido primarum viarum exſuperante primario oriundis, duntaxat auxilium ferunt: Aliæ, cujus cenſus *antimonium diaphoreticum*, *ceruſſa antimonii* & *bezoardicum minerale* exiſtunt, non tatuum antacida, ſed leni etiam virtute diaphoretica inſtructæ creduntur: Et aliæ denique, v. g. *ceruſſa plumbi*, viribus ad- & conſtrictoriis fortioribus gaudent, ac nullum proinde uſum internum inveniunt, ſed externe ſolummodo, exſiccandi & adſtringendi fine, nonnunquam adhibentur.

§. VI.

AD CALCES improprie tales etiam ſic dicti CROCI tum *metallici*, tum *ſulphureo-ſemimetallici* referri merentur. Hi ex antimonio, illi vero ex metallis coloratis, v. g. auro, cupro, atque ferro, *via ſicca* aut *humida*, adeoque vel *fuſionis*, *detonationis*, *cæmentationis*, *reverberationis*, vel *corroſionis* aut *ſolutionis* ac *præcipitationis* beneficio, nunc ſolo advocato igne, nunc additis pulveribus ſiccis ſalinis aut ſulphureis, nunc adhibitis menſtruis liquidis corroſivis, conficiuntur, & ordinario

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0517-5 DFG

rubeſcente, flavo, brunneo, brunneo-nigricante aut flaveſcente colore gaudent.

§. VII.

AVRVM, ob perfectionem ſuam ac ſummam fixitatem, nihil de materiali cohæſionis principio ſub temporaria, ſimplici ac ſolo igne inſtituta calcinatione amittit, metalla imperfecta autem, ut cuprum & ferrum, nec minus concreta ſemimetallica, ut antimonium, notabilem ejusdem jacturam faciunt, & in priſtinam maſſam metallicam aut ſemimetallicam reduci nequeunt, niſi ipſis amiſſum phlogiſton per additamenta, eodem principio prægnantia, reſtituatur.

§. VIII.

IN CROCIS martialibus inſipidis, & absque menſtruo aut alio additamento corroſivo paratis, parum vel nihil virtutis medicæ latet, iidemque fatui pulveres ac mera cadavera ſunt, niſi particulæ ferri integri, nonnunquam iis parcius adhuc immixtæ, ab acido, in prima culina adcumulato, corroſæ, in tenerum vitriolum mutentur, & ſic igitur vires adſtrictorias ſortiantur: Quod acres vero ac leniter ſtypticos attinet, iis adſtringendi virtus haud deneganda eſt.

§. IX.

REGVLI, quorum mentio in capitis frontiſpicio pariter injecta fuit, ſunt maſſæ ponderoſæ, ſplendentes, vel *metallicæ*, vel *ſemimetallicæ*: Priores ex metallis tam perfectis, quam imper-

imperfectis, aut mineris eorum; posteriores autem ex antimonio, minera cinci, bismuthi &c., fusione ac præcipitatione parantur.

§. X.

PRÆCIPITATIO sola tigilli aut coni fusorii concussione, adeoque citra ulla præcipitantia, peragitur; ad promovendam vero fusionem varia corpora salina, aut phlogisto-salina, v. g. nitrum, borax Veneta, cineres clavellati, sal tartari vulgare & extemporaneum, tam album, quam nigrum &c., itemque ad aurum depurandum, & immixta metalla imperfectiora destruenda, antimonium adhibentur.

§. XI.

REGVLI mere metallici per se nullum in medicina usum inveniunt, sed eorum nonnulli aliorum duntaxat medicaminum præparationi impenduntur; antimoniales semimetallici autem locum sibi inter satis activa pharmaca, emetica, sanguinem purificantia, & diaphoretica vindicant, & multis præterea præparatis aliis præcipuam materiam suppeditant.

§. XII.

VITRA, quæ generalius consideranda restant, sunt vel *mechanica*, vel *medica*. De illis hoc loco nihil dicendum est, quoniam medici illis uti nequeunt; hæc autem, quæ ex solo antimonio leniter calcinato, aut mercurio vitæ fusione solitaria parantur, & plerumque flavedine aut rubedine gaudent, vel hyacin-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0519-9 DFG

thum etiam colore æmulantur, ſatis activa emetica ſiſtunt, & variis aliis, tum vomitoriis, tum ſudoriferis, medicamentis præcipuum ingrediens ſuggerunt.

CALCES, CROCI, REGVLI, AC VITRA VSITATIORA.

Antimonium diaphoreticum.
Ceraſſa antimonii.
Bezoardicum minerale.
- *martiale.*
- *joviale.*
- *ſolare.*
Cryſtallus montanæ præparata.
Regulus antimonii ſimplex.
- - *medicinalis.*
- - *martialis.*
- - *jovialis.*

Crocus martis ſulphuratus.
- - *ſacharinus.*
- - *vitriolatus.*
- - *antimoniatus* STAHLII.
Hepar antimonii & crocus metallorum.
Vitrum antimonii hyacynthinum.
- - *ſuccineum.*
- - *ceratum.*

ANTIMONIVM DIAPHORETICVM VVLGARE ET REGVLINVM.

ANTIMONIVM *diaphoreticum vulgare:* Rec. Antimonii crudi partem unam, nitri puri partes tres. Probe pulveriſata, ac mixta per vices cum cochleari ferreo crucibulo candenti injiciantur, ut detonationem ſubeant, & pars antimonii regulina in calcem albicantem mutetur. Quo facto, crucibulum, fruſto lapidis tegularis obiter tectum, adhuc per ſemihorium in igne relinquatur, ut perfecta contingat calcinatio, deinde materia, poſt aliquam refrigerationem, vel etiam, quod præſtare videtur, adhuc calida, eximatur, & patinæ, aqua tepida

vel frigida repletæ, injiciatur, ut tota, exceptis moleculis quibusdam durioribus, fundum cito petentibus, dissolvatur. Massa soluta, relictis duntaxat moleculis durioribus ac grandioribus, cum aqua filtro chartaceo infunditur, &, aqua per filtrum trajecta, siccatur, vel amplius adhuc aqua pura ante siccationem edulcoratur. Ex aqua, sub reiterata filtratione & edulcoratione collecta, *nitrum antimoniatum*, cujus supra pridem mentio facta fuit, evaporando & crystallisando parátur. *Cerussa antimonii*, sive *antimonium diaphoreticum regulinum* eadem plane methodo conficitur, præterquam, quod loco antimonii crudi tribus nitri partibus una reguli antimonii simplicis pulverisati pars misceatur.

NOTANDA
CIRCA
PRÆPARATIONEM, NATVRAM, VIRES
ET VSVM MEDICVM.

I. ANTIMONIVM diaphoreticum vulgare & regulinum natura ac viribus perfecte conveniunt, & calx posterior priorem partium teneritudine aliquantulum duntaxat superare videtur, quæ differentia levissima tamen nullam meretur attentionem.

II. Præstat sub mixturæ detonatione totum crucibulum successive replere, ut flores antimonii, tigilli lateribus in parte vacua adhærentes, hac ratione pariter comburantur: Sin hoc autem ob materiæ calcinandæ defectum fieri nequeat, pulvisculus albus emeticus, crucibuli lateribus adpositus, penna anserina abstergendus

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0521-6 DFG

est. Aliqui etiam spiritum vini rectificatissimum super antimonio diaphoretico jam edulcorato accendere jubent; qui labor tamen, si omnia rite peracta fuerint, mihi plane superfluus videtur.

III. Nonnulli antimonii diaphoretici solutionem & edulcorationem cum aqua dissuadent, & massam albicantem & salibus remixtam post detonationem solummodo tritura in pulverem redigunt, & sic adservant. Opinantur enim, antimonium ejusmodi diaphoreticum, quod *Stibium diaphoreticum nitratum* vocant, certiores, quam ordinarium mere terreum, in corpore effectus edere, & illi proinde longe præferendum esse.

IV. Nitrum sub detonatione cum sulphure antimonii quoad partem aliquam consumitur, quoad partem, & quidem maximam, remanet, & terra sua fixa calcaria ipsius antimonii diaphoretici, aqua fervida soluti & edulcorati, pondus notabiliter auget. Annotante enim MEVDERO, *a*) ex antimonii unciis quatuor & nitri unciis duodecim post detonationem ac fortem calcinationem unciæ duodecim cum drachma una massæ fixæ salino-terreæ prodeunt, quæ contusa, & aqua feruente edulcorata, uncias quinque & dimidiam antimonii diaphoretici puri, albi, insipidi, suppeditat. Secundum meam observationem, eamque satis quoque adcuratam, pondus antimonii diaphoretici, perfecte edulcorati ac siccati, pondere indicato longe minus erat, & unciæ duæ antimonii crudi mihi saltim uncias duas & grana viginti quatuor antimonii diaphoretici dederunt.

V. Antimonium diaphoreticum utrumque, tam vulgare, quam regulinum, calcem subtilem, albam, insipidam, terreo-regulinam sistit, cui vulgo vires antacidæ ac diaphoreticæ tribuuntur; unde haud raro etiam a Medicorum plerisque in pulvere, a granis 5. ad scrupulum unum, immo drachmam semissem, vel potiun-

a) Vid. EIVSD. *Analysin antimonii p. 122.*

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0522-2 DFG

culis, emulsionibus aut aliis pulverulentis dosi refracta additum, in febribus continuis, inflammationibus, adfectibus catarrhalibus, rhevmaticis, arthriticis, scabiosis &c., ad lenem diaphoresin provocandam, præscribitur. BOERHAAVIUS illi, si perfecte edulcoratum fuerit, nullas, præter antacidas, tribuit virtutes medicas, idemque igitur inter medicamenta fatua & inertia relegat: *Iners*, scribit, *a) noxia calx est, carens omni actuoso deprehendendo per observationes, carens omni bono, quod prius adhærescebat. Solum agit sensibiliter, quando duplata parte purgantibus miscetur, revera horum vires acuens, ut in pulvere Cornachino certissimis exemplis constat. Aliter usum ejus dissuadeo* &c. Pluris ex adverso æstimat *Stibium diaphoreticum nitratum*, h. e., nitro & aliis salibus, sub detonatione enatis, adhuc remixtum: *Materies hæc*, loco eodem *p.* 451. inquit, *ita rite parata, semidrachmæ copia hausta, vix aliquid sensibilis mutationis adfert, nisi, quod, respectu nitri fixantis adhærescentis, moderate aperit, hinc in acutis boni quid præstat. Tum solent chemici vocare diaphoretica, putantque, tum venenum arsenicale antimonii fixatum esse ope pluris nitri. Sed jam in Stibio nihil emetici erat, licet ad plures drachmas ingereretur simul absque ulla præparatione, absque ullo omnino nitro; quum æqualis pars nitri excitaverat illam vomendi vim excitantem: ne igitur nimis ratiocinemur, experimento tuti. Discat Basilius Valentinus & cum eo Chemici, non opus tanta cura, ut sollicite liberetur nitro fixante hoc stibium diaphoreticum: non facit anxietates, nauseas, vel vomitus, sed benignam stimulationem. Plus mali a calce abluta* &c. Quod me attinet, BOERHAAVII sententiam quoad priora adprobo, immo, ipsas quoque vires antacidas antimonio diaphoretico perfecte edulcorato penitus denegare audeo. Per experimenta enim, ante duo pridem lustra iterato suscepta, didici, acida,

a) In *Chemiæ Tomo II. p. m.* 452.

tam debiliora, quam potentiora, nullam effervescentiam cum insipida hac calce subire, nec quicquam etiam, memoratu dignum, solvere, sed illam plane intactam relinquere. Siquidem, spiritu vitrioli eidem superfuso, nonnullæ quidem bullulæ, ex moleculis grandioribus, nondum perfecte pulverisatis, adscendunt, nullus tamen effervescentiæ motus oritur, multo minus notabilis solutio sub calida etiam digestione sequitur; quemadmodum hoc posterius præcipitatio infusi per alcali liquidum & ipsa pariter ejusdem evaporatio docent: Instillato quippe liquore alcalico, nihil prorsus ad fundum descendit, nec quicquam etiam post perfectam evaporationem remanet, si exilissimas quasdam ac paucas miculas saliniformes, parietibus ac fundo vasis appositas, ad ponderis tamen examen, haud parva etiam calcis quantitate ad experimentum recepta, vix, aut ne vix, revocandas, exceperis. Paullo aliter etiam de Stibio diaphoretico nitrato, quod Auctor laudatus propter virtutem resolventem & aperitivam ad usum internum commendat, judico, idemque activum quidem, non semper tamen perfecte securum medicamentum existere, opinor, quoniam adhuc post detonationem rudi massæ salino-terreæ persæpe moleculæ quædam subflavi aut flavo-brunnei coloris & ejusdem cum hepate antimonii indolis, immixtæ sunt, quæ apud subjecta sensibiliora facile emesin concitare possunt.

BEZOARDICVM MINERALE, MARTIALE, JOVIALE ET SOLARE.

BEZOARDICVM *minerale* sive *antimoniale*, quoad naturam ac vires medicas, cum antimonio diaphoretico perfecte convenit, & itidem ex regulina antimonii parte, vario ta-

men modo, præparatur: Alii enim, quorum methodus mihi præ reliquis arridet, mixturam ex mercurii vitæ pulverisati parte una & nitri contusi partibus tribus successive in candens immittunt crucibulum, &, peracta detonatione lenissima atque calcinatione, albicantem massam, æque ac antimonium diaphoreticum vulgare, aqua edulcorant, & calcem postea siccant: Alii spiritum nitri butyro antimonii tamdiu instillant, donec posterius nullos amplius fumos, qui valde noxii existunt, eructet, postea mixturam retortæ vitreæ infundunt, & liquidum ad siccitatem usque abstrahunt; sic massa pulverulenta remanet, quæ, præmissa ac semel vel bis reiterata spiritus nitri recentis adfusione, & abstractione, eximitur, in crucibulo leniter calcinatur, tandemque aqua edulcoratur & exsiccatur. *Bezoardicum martiale*, quod alias etiam *antimonium martiale cachecticum*, *specificum stomachicum Poterii*, *crocus martis antimoniatus* &c. vocatur, eadem pariter methodo conficitur, si saltem solutio ferri, loco spiritus nitri puri, antimonii butyro instilletur. Potest tamen etiam modo sequenti elaborari: Rec. limaturæ martis puræ & antimonii pulverisati ana uncias quatuor, mixturam in crucibulo, admoto igne forti ac vegeto, funde, & massæ fluenti nitri pulverisati ac probe siccati libras duas medicas successive adde, tandemque calcem flavo-brunneam,

ex ferro & antimonio detonationis beneficio enatam, aqua edulcora, ficca & adferva. Citius totum præparationis negotium abfolvitur, quando reguli antimonii martialis contufi pars una cum nitri pulverifati partibus tribus mifcetur, mixtura in crucibulo detonationi ac calcinationi fubjicitur, & maffa hepatica deinde contunditur, aqua edulcoratur, & pars fubtilior, a craffiori lavando feparata, ficcatur: Immo, ex tempore paratur, fi crocus martis tenerior cum antimonio diaphoretico modica quantitate, exacta tamen interveniente tritura, mifcetur. *Bezoardicum joviale*, five *Antihecticum Poterii:* Rec. reguli antimonii jovialis, infra defcribendi, partem unam, nitri puri partes tres. Pulverifata & mixta injiciantur crucibulo candenti, & ignis in principio remiffior per gradus poftea augeatur, ut mixtura, in principio faltem absque incendio liquefcens, tandem ebulliat, fcintillas eructet, & ultimo cum flamma ac ftrepitu in crucibulo, quod in principio ultra partem dimidiam mixtura haud replendum eft, adfurgat. Materia hæc, finito incendio ac ftrepitu, paullulum adhuc calcinatur, deinde, fpatula ferrea e crucibulo extracta, aquæ tepidæ injicitur, ut in pulverem fubtilem cœruleo-gryfeum refolvatur, qui aqua edulcorandus, &, feparatis partibus craffioribus, exficcandus eft. Alii hoc, ut & *Bezoardicum antimonii folare*, itidem ex butyro

antimonii, methodo ſupra deſcripta, præparant. Loco ſpiritus nitri puri enim butyro antimonii in caſu priori ſolutionem ſtanni, in caſu poſteriori ſolutionem auri, cum aqua regia factam, quantitate ſufficienti infundunt, liquidum deſtillando evocant, ſpiritum nitri purum bis a calce relicta abſtrahunt, & maſſam, poſtea e retorta exemtam, in crucibulo leniter calcinando, edulcorando & exſiccando, ad deſideratam perfectionem deducunt.

BEZOARDICVM *minerale ſimplex*, uti antea pridem dixi, ab antimonio diaphoretico, cujus ſpecies eſt, neque natura, neque viribus medicis diſtinctum eſt; unde ſingula, quæ de illo dicta fuerunt, huic etiam adplicanda ſunt. *Antimonium diaphoreticum martiale* ſive *bezoardicum martiale*, ob mixtas particulas martiales tenerrimas, præſertim, ſi acidum in ventriculo inveniat, aliquam virtutem tonicam & adſtringentem exſerit. *Bezoardicum joviale* ſive *antihecticum Poterii* inſigne quidem hepaticum & uterinum eſſe, & in paſſione hyſterica & ſudoribus hecticorum colliquativis ſpecifice prodeſſe creditur; verum, cum, teſte experientia, nil ſingulare in corpore efficere valeat, & vaſcula conſtringendo magis obſtruat, vulgari antimonio diaphoretico adhuc deterius æſtimandum erit: Et ſimile propemodum judicium de *Bezoardico ſolari* ferendum eſt, etiamſi eidem a medicis quibusdam, qui pharmacis pretioſioribus majores etiam virtutes adſcribere conſueverunt, ſingulares vires cardiacæ, confortantes &c. tribuantur. Datur hoc & præcedens joviale a granis 5. ad gr. 10. 15. 20.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0527-1 DFG

CRYSTALLVS MONTANA PRÆPARATA.

INITIO frusta hujus lapidis grandiora carbonibus vivide ardentibus tamdiu imponuntur, donec fortiter candescant, deinde, forcipe exemta, in aquam frigidam injiciuntur, ut subito frigefacta in frusta minora dissiliant. Collecta atque siccata hæc frusta iterum, & nunc quidem in crucibulo, prunis imposito, aliquandiu calcinantur, rursumque candefacta, in aqua frigida restinguuntur, & labor uterque toties reiteratur, donec tota lapidis recepti quantitas in frustula minuta ac friabiliora redacta sit. Hæc in porphyrite postmodum in subtilem teruntur pulverem, qui sub Crystalli montanæ nomine adservatur.

MEDICORVM aliqui præparato huic, quod ex indissolubilibus siliceæ ac vitreæ prorsus naturæ particulis, quibus pauca tamen terra calcaria, & plerumque etiam valde exigua teneræ substantiæ martialis portio admixta est, constat, validas vires antacidas, &, præter hasce, singularem quoque ac plane specificam virtutem in cholera, diarrhœa biliosa, immo, quod ridiculum est, in vertigine tribuunt, & contra arsenicum pariter aliaque venena corrosiva mineralia opem istud haud spernendam ferre, perhibent: Verum enim vero, falsa sunt & rationi non minus quam experientiæ adversa, quæ de memorata varia virtute specifica in dictis libris traduntur; nec multum quoque viribus ejus antacidis fidendum est, quoniam ab immixta duntaxat solubili terra calcaria dependent, cujus admodum exigua tamen quantitas,

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0528-7 DFG

uti antea pridem dixi, indissolubili terræ vitrescibili sociata reperitur. Clarius hæc ex sequente examine chemico, quod aliquoties institui, patebunt: Immisi videlicet in vitrum crystalli montanæ, in pharmacopolio præparatæ, drachmas duas, & vitrum deinde, sufficienti prius aquæ quantitate crystallo adfusa, per aliquot dies noctesque in arena calida collocavi. Nulla, quod addere expedit, sub aquæ fortis adfusione effervescentia oriebatur, sed nonnullæ saltim bullulæ, præsertim vitro commoto, adscendebant. Peracta digestione, liquorem clarum, tenui colore subviridi-flavescente tinctum, a crystalli pulvere separavi, & illi nonnihil prius aquæ simplicis miscela debilitatum oleum tartari per deliquium instillavi. Secessit statim rara, levis, & adspectu satis copiosa materia albicans flocculosa, quæ, liquori innatans, sensim demum ac paullo tardius fundum petebat. Quum mixturam hanc postmodum cum sedimento in filtrum transfunderem, trajecto liquore pellucido, massa in charta bibula relicta fuit, quæ, paullulum adhuc madida, pallide viridiuscula & adspectu æque ac contactu tam unguinosa erat, ut teneram pultem referret. Post perfectam exsiccationem ad molem exiguam ac longe priori minorem, redigebatur, & moleculæ duntaxat terreæ friabiles coloris albicantis remanebant. Lance deinceps lapidis residui, aqua tamen iterato abluti ac rursus siccati, pondus exploravi, & septem circiter grana soluta fuisse, deprehendi. Multo major quidem magisterii quantitas ad fundum dejicitur; ast probe notandum venit, multum simul terræ, cujus pondus alio tempore, cum purum oleum tartari per deliquium cum pura pariter aqua forti miscerem, adcurate exploravi, e liquore alcalico præcipitari, & hujus itaque pondus a lapidis soluti pondere detrahendum esse.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0529-5
DFG

REGVLVS ANTIMONII SIMPLEX.

REC. Antimonii, tartari crudi ana uncias ſex, nitri uncias quatuor. Pulveriſata & mixta crucibulo candenti per vices cum cochleari ingerantur, ut detonationem ſubeant, poſtea mixtura igne auctiori probe fundatur, tandemque cono fuſorio metallico, intus ſevo aliquantulum illito, infundatur; ſic, accedente marginis concuſſione, regulus ad fundum deturbatur, ac paullo poſt ſoliditatem & conſiſtentiam ſemimetallicam adquirit. Scoriis refrigeratis atque remotis, regulus eximitur, & ita adſervatur, vel pulveriſatus denuo cum quarta nitri contuſi parte funditur, ut majorem puritatem & nitorem conſequatur. Alii regulum hunc mediante reductione ex antimonio, leni igne in cinerem redacto, quem oleo, ſevo, butyro, aut pinguedine impregnant, & cum carbonum pulvere miſcent, in crucibulo candente præparant. Superveniente enim ſubſtantiæ inflammabilis combuſtione, regulus ex cinere antimonii, & addito phlogiſto ſatis notabili quantitate renaſcitur, & debite quoque, ſi cuivis antimonii calcinati libræ, adparente tamen prius regulo renaſcente, uncia una nitri pulveriſati ſucceſſive ſuperingeratur, in crucibulo in unam maſſam colliqueſcit, ita, ut commode deinceps in conum fuſorium infundi queat.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0530-6 DFG

NOTANDA
CIRCA
PRÆPARATIONEM, NATVRAM, VIRES ET VSVM MEDICVM.

I. REGVLI antimoniales in *Simplices* & *Compositos* dividuntur. Simplices ex singulari terra metallica vitrescibili, cui pauxillum substantiæ arsenicalis tenacissime adhæret, & pauco sulphure, vulgari minerali per omnia simili, constant, ac triplici modo, nimirum *præcipitatione*, *calcinatione* & *solutione* parantur. Binos priores modos, qui usitatiores, meliores, ac minus sumtuosi existunt, præmissi processus jam specialius ostendunt: Quod solutionem vero attinet, illa vel *humida* vel *sicca via* peragitur. In casu priori antimonium pulverisatum in liquore acido potentiori, v. g. spiritu salis concentrato, aut aqua regia digestionis beneficio solvitur, & solutio deinde multa aqua debilitatur, ut acidum, quod solam substantiam regulinam, intacta sulphurea corrodit, hac ratione impotens redditum, partes regulinas sub pulveris albicantis seu calcis forma ad fundum dimittat. In casu posteriori antimonio pulverisato mercurius sublimatus anatica quantitate additur, & sic dictum butyrum antimonii in receptaculum & collum retortæ pellitur, uti pridem sub cinnabaris descripta sublimatione plura de hisce dicta fuerunt. Ex hoc butyro deinde mercurius vitæ, seu corrosa substantia regulina larga aquæ adfusione præcipitatur. Rarius cæteroquin ultima hæc methodus, quæ sicca vel humida nititur solutione, adhibetur, quoniam pars antimonii regulina, sub calcis duntaxat forma cadens, consistentia semimetallica destituitur, & pauca præterea quantitate, licet labor diuturnior ac plures sumtus impendi debeant, colligitur.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0531-2 DFG

II. Si prima, eaque optima & usitatissima, methodus, quæ detonatione, fusione ac præcipitatione absolvitur, chymico placet, antimonio salia alcalia fixa, vel ejusmodi tamen concreta, quæ sub fusione naturam salino - alcalicam adquirunt, v. g. sal tartari, cineres clavellati, nitrum fixum, tartarus crudus, nitrum &c., adduntur. Salia enim alcalia sulphur in antimonio adgrediuntur, illud sub fusione solvunt, & cum maxima ejus parte in sic dictum hepar sulphuris, quod postea scorias constituit, coalescunt, ita tamen, ut multæ partes regulinæ, quæ tam cito a sulphure suo superfluo separari nequibant, scoriis immisceantur, iisdemque fortem vim emeticam concilient. Nunquam enim pars antimonii regulina penitus, quocunque etiam advocato artificio, a sulphurea substantia separatur, & id quoque caussa existit, cur ex sat magna antimonii quantitate modicam saltem reguli quantitatem, v. g. ex libra medica antimonii vix uncias duas cum dimidia, vel uncias tres reguli obtineamus.

III. Quando massa igne fortiori funditur, adeo, ut tenuiter in fine fluat, post effusionem in conum, ita plerumque reguli partes sub refrigeratione disponuntur, ut elegans stella postea in eo adpareat. Nonnulli alias quidem stellæ enatæ caussas allegant; at sola recensita, perfecta scilicet ac vivida massæ ante effusionem liquefactio in hoc passu sufficit, & reliquarum plurimæ commentis adnumerandæ sunt.

IV. Per se hic regulus a medicis non adhibetur, sed aliorum duntaxat medicaminum, v. g. *tincturæ antimonii*, *ceruſſæ* &c., præparationi impenditur, & subinde etiam ex eo & stanno Anglicano *pocula*, *annuli* ac *pilulæ* conficiuntur, quorum prima vino, ad uncias duas per noctem infuso, posteriores autem, eidem injectæ, vim emeticam communicant.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0532-8 DFG

REGVLVS ANTIMONII MEDICINALIS SIVE FEBRIFVGVM CRAANII.

REC. Antimonii crudi optimi uncias quinque, ſalis communis ſiccati uncias quatuor, ſalis tartari unciam unam. Pulveriſata & probe mixta in crucibulo igne, primum mitiori, poſtea fortiori, fundantur, ut mixtura aquæ inſtar fluat. Quo viſo, maſſa liqueſcens cono infundatur, & ſcoriæ poſt refrigerationem a regulo, in parte inferiori hærente, ſeparentur. Regulus hic metallicum habitum atque ſplendorem habet, & chalybem nondum politum colore ac forma externa refert, pulveriſatus autem & aqua elotus colorem obſcure rubrum, inſtar lapidis hæmatitæ, adquirit. Alii hunc regulum, rejecto ſale culinari, ex partibus quinque antimonii, & parte una ſalis tartari, vel etiam ex partibus octo antimonii & una parte nitri fuſione deſcripta conficiunt: Verum, prior modus poſterioribus uſitatior eſt, & iis ordinario præfertur.

NOTANDA CIRCA PRÆPARATIONEM, NATVRAM, VIRES ET VSVM MEDICVM.

I. REGVLVS antimonii medicinalis inter veros atque completos regulos antimoniales locum tueri nequit, dum ſaltem *antimonium fuſum* exiſtit, per modicam additi ſalis alcalici quantitatem exigua ſulphuris parte ſpolia-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0533-3 DFG

tum, vel etiam *hepar antimonii compactum*, quod neque in aqua diſſolvitur, neque in aëre humido diffluit: Et inde etiam mitior ejus indoles derivanda eſt. Ex quinque unciis antimonii, adhibita ſcilicet methodo prima, quatuor propemodum unciæ reguli impetrantur; ſin vero, rejecto ſale culinari, cum ſolo tartari ſale aut nitro, quod poſterius ſub fuſione alcaliſatur, proceſſus inſtituatur, ex unciis quinque antimonii totidem fere reguli unciæ prodeunt.

II. Concretum hoc, in pulverem ſubtilem redactum, ac probe edulcoratum, egregium creditur reſolvens, diaphoreticum & ſanguinem purificans, adeoque etiam valde laudatur in morbis, a lymphæ viſciditate & impuritate oriundis, v. g. in tumoribus glandularum, cachexia, hydrope anaſarca, ſcorbuto, ſcabie, lue venerea, nec minus in febre quartana, obſtructionibus viſcerum, immo ipſis febribus exanthematicis. Quoad operandi modum ab antimonio crudo parum quidem recedit, propter aliquam tamen partis ſulphureæ jacturam paullo potentior eſſe videtur. Datur in pulvere a granis 6. ad 10. 12. 15. 20.

REGVLI ANTIMONIALES COMPOSITI.

REGVLVS *antimonii martialis*: Rec. limaturæ martis puræ ac nondum rubiginoſæ unciam unam, antimonii pulveriſati uncias duas, nitri contuſi unciam dimidiam, vel etiam unciam integram. Limatura ferri primum crucibulo inmittatur, ibidemque ſola relinquatur, donec candeat, deinde antimonium, tandemque per vices nitrum injiciatur, &, tecto crucibulo, ita ignis augeatur, ut mixtura probe liqueſcat;

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0534-9 DFG

quescat: Quo facto, massa liquescens absque mora in conum fusorium calefactum transfunditur, & regulus post refrigerationem a scoriis nigricantibus separatur. Ex indicata mixturæ quantitate plerumque septem reguli drachmæ prodeunt. Hic regulus, etiamsi martialis vocetur, nullum tamen ferrum integrum continet, sed illud solummodo additur antimonio, ut sulphur ejus, cum quo majorem, quam regulus, affinitatem habet, sibi jungat, adeoque substantiæ regulinæ separationem adjuvet. Quod nitrum vero attinet, illud duntaxat ad fusionem promovendam successive inspergitur, quanquam negari nequeat, quod illud quoque, sub fusione quodammodo alcalisatum, pauxillum sulphuris antimonio eripiat, & in scorias hepaticas redigat. Quando hic regulus pulverisatur, ac semel vel aliquoties cum quarta circiter nitri parte in crucibulo mundo funditur, *regulus antimonii martialis stellatus* inde nascitur. Notabile quoque est, nitrum contusum, pulverisato huic regulo anatica portione additum, forti in crucibulo calcinatione ac cæmentatione in *Nitrum causticum*, sive alcali fixum acerrimum transmutari, quod calcem vivam extreme ustam acrimonia & ignea indole longe superat. Quando enim, referente B. HOFFMANNO, aliquot grana hujus massæ, etiam frigefactæ, volæ manus imponuntur, tantus, insperſis aliquot guttulis aquæ, ardor

oritur, ut cutem ignis adurere videatur; Sin linguæ vero particula admoveatur, eam tam vehementer combuſtionis quodam ſenſu corrodit, ut ingens inde ſequatur dolor: Immo, hujus maſſæ pulvere fonticuli celerius, quam ullo alio cauſtico, excitari poſſunt. Quo purius hoc ſal evadat, maſſa cauſtica in aqua calida ſolvenda, & ſolutio filtrata rurſus inſpiſſanda eſt, ut nil, niſi ſal albicans, remaneat. *Regulus antimonii jovialis*: Rec. reguli antimonii martialis unciam unam, ſtanni Anglicani uncias duas. Primo regulus pulveriſatus paullulum in crucibulo fundatur, & deinde ſtannum adjiciatur, ut debite colliqueſcant: Quo facto, maſſa fluens in conum transfundatur. *Regulus metallorum* eodem modo, quo jovialis, ex partibus duabus reguli antimonii martialis, & parte una ſtanni, ut & ex parte una cupri paratur; uti de hiſce ſupra pridem ſub tincturæ metallorum deſcriptione nonnulla dicta fuerunt. Cuprum ac ſtannum hic æque, ac ferrum, antimonio maximam ſulphuris partem eripiunt, quoniam ſulphur & ferrum, nec minus cuprum, ſtannum, plumbum atque argentum major aſſinitas, quam ſulphur & regulum antimonialem, intercedit.

REGVLVS antimonii martialis, ut & reliqui hactenus deſcripti compoſiti, per ſe nullum in medicina locum inveniunt, ſed aliorum duntaxat medicaminum, v. g. *antimonii martialis diaphoretici*, *antihe-*

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0536-1 DFG

ctici Poterii, *tincturæ metallorum* &c., præparationi impenduntur.

CROCVS MARTIS SVLPHVRATVS, SACHARINVS ET VITRIOLATVS.

CROCVS *martis sulphuratus:* Rec. limaturæ martis & sulphuris communis pulverisati ana quantum placet. Mixta inmittantur crucibulo, idemque, inter carbones candentes collocatum & lapide tegulari obiter tectum, tamdiu relinquatur in igne, donec sulphur paullatina deflagratione consumtum sit. Si ferrum sub prima hac cæmentatione ab acido sulphuris accensi nondum perfecte corrosum inveniatur, cæmentatio cum novo sulphure repetenda est, donec ita resolutum sit, ut in pulverem tritura redigi queat, qui postea aqua lavandus, exsiccandus & adservandus est. *Crocus martis sacharinus:* Rec. laminas ferreas latas ac tenues, iisdemque, vitro latioris aperturæ, v. g. vitro conservali, impositis, oleum vitrioli circum circa illine; sic intra breve tempus acidum vitrioli martem in superficie corrodit, & crocus, vel rectius vitriolum martiale tenerius, efflorescit. Hoc abraditur, & laminis de novo oleum vitrioli illinitur, donec repetito hoc labore in substantiam vitriolicam penitus mutatæ sint. Concretum hoc minus recte crocus dicitur, quoniam colore albicante pollet, ac verum vitriolum martiale tenerius

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0537-7 DFG

existit. *Crocus martis vitriolatus*: Hic facili negotio ex vitriolo martiali, methodo notissima ex limatura ferri pura & spiritu vitrioli parato, conficitur, quando illud in patina ferrea non vitreata, igne primum leni, postea auctiori, interveniente agitatione cum rudicula, tamdiu calcinatur, donec in pulverem rubicundum fatiscat. Simili quoque methodo crocus martis, descripto valde analogus, ex capite mortuo, quod post florum salis ammoniaci martialium sublimationem in cucurbitæ fundo remanet, parari potest.

NOTANDA
CIRCA
PRÆPARATIONEM, NATVRAM, VIRES ET VSVM MEDICVM.

I. APVD scriptores chemicos & pharmaceuticos ingens crocorum martialium numerus occurrit, qui natura & præparatione ab invicem distincti sunt. Alii enim *reverberando*, alii *solvendo* ac *præcipitando*, & alii denique *calcinando* cum concretis sulphureis, aut salinis, acidæ, alcalicæ, urinosæ, atque mediæ naturæ, conficiuntur: Hinc nonnulli etiam plane insipidi deprehenduntur, nonnulli contra sensibilem saporem austerum gustus organo imprimunt. Illi terræ martiales sunt, phlogisto suo, quod ferro integro fusibilitatem, ductilitatem, malleabilitatem, nitorem ac consistentiam metallicam conciliat, plus minusve spoliatæ, adeoque etiam eorum aliqui adhuc paucissimis tantum ferri integri moleculis, in acidis solubilibus, remixti sunt, aliqui vero, præsertim illi, qui sola violenta calcinatione & reverberatione parati fuerunt, nihil amplius ferri integri continent,

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0538-2 DFG

& ideo etiam in ventriculo, licet acido largius sit refertus, nihil dissolvi & in vitriolum mutari potest. Posteriores, h. e., sensibili sapore styptico præditi, indolem pridem nonnihil vitriolicam, quam ipsis additamenta, sale acido instructa, induxerunt, possident, & proinde etiam virtutem suam adstrictoriam illico in lingua manifestant, ac quoad partem aliquam certissime in ventriculo solvuntur.

II. Distinctio crocorum martialium in *aperitivos* & *adstringentes* nullius momenti est. *Insipidi* enim, forti reverberatione & absque additamentis parati, adeoque principio suo inflammabili prorsus spoliati, solutionem in liquoribus acidis plane respuunt, & nullam ideo in corpore utilitatem præstant: Insipidi reliqui, quorum particulæ nonnullæ, ob præparationis diversitatem, phlogiston suum nondum penitus amiserunt, aut adhuc ferrum perfectum sistunt, virtute antacida pollent, &, debite tamen, quoad partem, ab acido corrodente, largius subinde in prima culina adcumulato, in concreta vitriolica teneriora transformati, partes solidas ad- & constringunt; & *austeriusculi* denique atque *austeri*, qui pridem sub præparatione, ob unita salia acida, naturam nonnihil vitriolicam sortiti fuerunt, certissime post adsumtionem adstringunt, & acidum in ventriculo præsens aliquantulum quoque destruunt. Virtus aperitiva, ceu accidentalis, ex adstrictione fluit, & tunc demum observatur, quando viscerum obstructiones partium solidarum laxitati & atoniæ, eamque excipienti humorum adcumulationi, spissitudini, circulo languido, stagnationi ac stasi præcipuam debent originem. Præsente ex adverso forti solidorum contractione spasmodica, croci martiales, sive aperitivi sive adstringentes audiant, obstructiones magis augent, quam minuunt, adeoque plus nocent, quam prosunt; quemadmodum hoc manifeste observare licet, quando croci martiales

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0539-1 DFG

ab imprudentibus medicis in malo hypochondriaco intempestive, h. e., vigentibus spasmis &c., largius præscribuntur. Crescit enim viscerum infimi ventris obstructio, motus humorum progressivus magis sufflaminatur, & morbus facile in hydropem &c. degenerat.

III. Ob virtutem antacidam, adstringentem, & inde nonnunquam resultantem aperitivam, croci martiales, in ventriculo quoad partem solubiles, subinde in morbis, ab acido aut partium *solidarum* laxitate primario oriundis, *v. g. in* cruditatibus ventriculi acidis, cachexia, anasarca, œdemate pedum ac manuum, incipiente hydrope ascite, fluore albo, fluxionibus serosis ac sanguineis præternaturalibus, diabete, malo hypochondriaco & febre quartana rebelli locum inveniunt, postquam in aliis plethora imminuta, in aliis vero spasmi ablati, humores viscidi resoluti, & impuritates eductæ fuerunt. A rationali enim medico ideo duntaxat præscribuntur ac præscribendi sunt, ut tonum solidorum leni ad- & constrictione reducant, & acidum quoque, largius subinde in prima culina adcumulatum, extinguant. Dantur a granis tribus ad grana 10.

CROCVS MARTIS APERITIVVS SIVE ANTIMONIATVS STAHLII.

RECIPIVNTVR limaturæ martis puræ aut clavorum ferreorum unciæ duæ, antimonii crudi pulverisati unciæ quatuor & salis tartari aut cinerum clavellatorum depuratorum drachmæ duæ. Limatura martis primum immittitur in crucibulum, &, igne fortiori admoto, tamdiu in eo sola relinquitur, donec extreme candeat; quo viso, antimonium addi-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0540-2 DFG

tur ac ferro colliquefactionis ope unitur. Deinde ſal tartari aut cineres clavellati injiciuntur, & ignis adhuc augetur, ut mixta perfecte fluant. Maſſa liquefacta in conum fuſorium infunditur, ſcoriæ a regulo ſubſidente ſeparantur, & groſſiuſcule contuſæ ac patinæ latioris fundi injectæ, in cella ſubterranea aut alio loco umbroſo tamdiu aëri exponuntur, donec in pulverem fatiſcant. Pulvis hic aqua tepida eluitur, liquor, baculo nonnihil agitatus, turbidusque redditus, decantatur, & novæ aquæ recentis tepidæ adfuſio, agitatio & turbidi liquoris decantatio tamdiu repetuntur, quamdiu aqua ſuperfuſa adhuc turbida redditur. Hiſce peractis, liquor, iterata decantatione collectus, in loco quieto collocatur, ut ſingulæ pulveris moleculæ fundum petant. Separato ſupernatante liquore pellucido, pulvis exſiccatur, & cum tribus nitri contuſi partibus detonationi in crucibulo ſubjicitur, deinde aqua edulcoratur & perfecte rurſus exſiccatur.

NOTANDA
CIRCA
NATVRAM, VIRES ET VSVM
MEDICVM.

I. CROCVS hic colorem luteolo-atque rubello-ſubfuſcum obtinet, & propter teneritudinem ſuam & operationem mitiorem præcedentibus crocis martialibus præfertur; non purus tamen crocus martialis eſt, ſed ex calce antimonii, corpuſculis ferri integris, & mole-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0541-8 DFG

culis hujus metalli destructis constat. Calx antimonii & moleculæ terreæ martiales solutionem in menstruis acidis plane respuunt, integræ particulæ ferreæ autem in liquoribus acidis, tam debilioribus, quam fortioribus, solvuntur, & in vitriolum tenerum mutantur: Vnde iis quoque, licet inertibus reliquis exigua admodum quantitate admixtæ inveniantur, tota, quæ adest, operandi facultas adscribenda est; sicuti dictorum singula ex sequentibus experimentis chemicis, quæ olim cum hoc croco suscepi, & dudum in *Dissertatione de Crocis martialibus* descripsi, patebunt:

a) Integra hujus croci drachma, cum sufficienti spiritus vitrioli quantitate digestioni in arena modice calida per aliquot dies subjecta, solutionem dedit pellucidam, quæ flavescente suo colore vinum Rhenanum valde æmulabatur, mediæ tamen liquoris regioni materia quædam rara, tenera, coloris albido - flavescentis paullulumque simul ad subfuscum vergentis, innatabat, quæ sub leni vitri motu statim in minutas moleculas, sensim ad superficiem adsurgentes, disjecta fuit. In fundo maxima croci adsumti pars adhuc integra jacebat, & *quindecim* tantum *grana*, quod pondus hujus residui, post loturam perfectam & exsiccationem ad examen revocatum, monstrabat, soluta fuerunt.

b) Decantata solutio pellucida, sibi relicta, h. e., aqua simplici nondum debilitata, injecto gallarum pulvere, nullum plane colorem nigrum induit, sed nonnihil saltim turbida redditur; adfusa autem majori aquæ simplicis quantitate, color lutosus confestim in nigrum mutatur. Similis color, ac primo quidem obscure cœruleus seu potius cœruleo - nigricans, mox vero, leni videlicet accedente vitri agitatione, perfecte atramentosus nascitur, quando dimidiæ aquæ simplicis unciæ decem

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0542-3 DFG

duntaxat guttulæ ſolutionis puræ ſpirituoſæ inſtillantur, & deinde pulvis gallarum huic mixturæ additur: Immo, ſi poſt pellucidæ ſolutionis decantationem croco martis reſiduo aqua ſuperfunditur, & pulvis gallarum inſpergitur, tota pariter liquoris quantitas poſt aliquam vitri motitationem nigro colore tingitur.

c) Quando, decantata clara ſolutione ſpirituoſa, reſiduum croci aqua eluitur, & huic liquori, qui ſaporem ſtypticum vitriolatum & colorem pallide flaveſcentem obtinet, alcali fixum liquidum infunditur, ſatis copioſa materia rara ac tenera, cinnamomum contuſum lutoſo-rubente colore ſuo æmulans, præcipitatur. Idem quoque fit, ſi decantatæ ſolutioni ſpirituoſæ puræ ac claræ, aqua aliquantulum prius debilitatæ, oleum tartari per deliquium inſtillatur, plus tamen ſub poſteriori præcipitatione materiæ raræ lutoſæ, quam ex præcedente liquido aquoſo, ad fundum dejicitur, & confeſtim quoque ſub alcalici liquoris miſcela fortis effervescentia oritur.

d) Solutio ſpirituoſa pura, a ſuperſtite croco nondum ſoluto, ſeu potius non amplius ſolubili decantata, poſt blandam atque perfectam evaporationem maſſam albicantem, hinc inde tamen ad pallidam flavedinem vergentem, & ſapore primum ardente ac pungente acido, deinde moderate ſtyptico præditam, cui paſſim foliola tenuia, candida, ſalina, inſident, relinquit. Simile magma ſalino-vitriolicum, nonnihil tamen granulatum, & potentioris pariter, quam præcedens, ſaporis vitriolici remanet, quando ſolutio, ex reſiduo croci cum aqua facta, evaporatione ad ſiccitatem redigitur. Circa maſſam priorem tamen adhuc notandum venit, illam non perfecte rurſus aqua

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0543-9 DFG

ſimplici ſolvi, ſed aliquam, eamque valde exiguam, pulveris albicantis indiſſolubilis partem, quæ originem ſuam ſine dubio ruditer ſolutis quibusdam mixtæ calcis antimonialis moleculis debet, relinqui.

e) Si loco ſpiritus vitrioli croco martis antimoniato acetum ſuperfunditur, poſt aliquot dierum digeſtionem ſolutio coloris ſubfuſco-rubentis naſcitur, quæ itidem, licet linguæ nondum ſenſibilem ſaporem ſtypticum, ſed ſolummodo acidum imprimat, inſperſo gallarum pulvere, protinus colorem pallide purpureum & ſubcœruleo-nigricantem induit. Eadem coloris mutatio etiam cernitur, quando liquidum, cum aqua ex croco, a ſolutione ſuperſtite, factum, cum pulvere gallarum miſcetur. Si liquor alcalicus vero ſolutioni acetoſæ inſtillatur, materia valde tenera flaveſcens, quæ, in fundo collecta, fæces cereviſiæ colore ſuo & habitu externo refert, præcipitatur. Materia hæc ſatis quidem copioſa videtur, deinde nihilominus exigui admodum ponderis reperitur. Nam croci reſidui, aqua probe eloti & perfecte rurſus ſiccati, gravitate bilance poſtmodum examinata, ex integra croci drachma pauciſſima tantum grana ſoluta fuiſſe, innotuit. Patet quoque ſolutæ materiæ paucitas ex quantitate maſſæ flavo-fuſcæ vitriolico-ſtypticæ, quæ poſt ipſius ſolutionis acetoſæ, & liquidi, ex reſiduo parati, evaporationem relinquitur.

II. Crocus hic ægris, præſentibus iisdem morbi circumſtantiis, ſemper doſi majori, quam crocus martis ſulphuratus, exhiberi poteſt, quoniam poſterior multo plures moleculas ferri integri, quæ, acido in prima culina præſente, in vitriolum mutari queunt, continet, adeoque longe fortiorem quoque operationem adſtrictoriam exercere valet. Nam drachma una croci mar-

tis antimoniati, ſicuti ex præcedente examine conſtat, ſolummodo grana quindecim, crocus martis ſulphuratus autem, quod ſimilia experimenta, cum illo ſuſcepta & in allegata pariter Diſſertatione expoſita, docuerunt, viginti quatuor grana de pondere ſuo amiſit.

HEPAR ANTIMONII ET CROCUS METALLORUM RULANDI.

REC. Nitri & antimonii partes anaticas, pulveriſata & mixta per vices in crucibulum candens immitte, ut detonationem ſubeant, poſteaque, finita ſcilicet detonatione, maſſam inferiorem compactiorem, atque ſplendentem, quæ hepar colore æmulatur, a ſcoriis ſepara & ſub *Hepatis antimonii* nomine adſerva. Si maſſa hæc hepatica in pulverem ſubtilem tritura redigitur, & aqua probe edulcoratur, pulvis exſiccatus *Crocus metallorum* vocatur. Alii hepar antimonii ex partibus duabus ſalis tartari aut cinerum clavellatorum, & parte una antimonii crudi pulveriſati fuſione conficiunt, & maſſam obſcure rubentem atque priori compactiorem longe majori quantitate impetrant. Adhibita enim methodo priori, maxima mixturæ pars ſub detonatione in auras diſſipatur, & ex unciis octo nitri & antimonii vix undecim drachmæ maſſæ hepaticæ prodeunt: Sin vero, ſecundum methodum poſteriorem, duæ ſalis fixi alcalici partes cum una parte antimonii fundantur, mixtura parum amittit, & ex unciis quatuor antimonii, & un-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0545-1 DFG

ciis octo ſalis tartari decem maſſæ hepaticæ unciæ obtinentur.

PER ſe hepar antimonii ob maximam vim emeticam nunquam ægris exhibetur, ſed aliorum duntaxat medicaminum, v. g. *tartari emetici*, *oxyſachari emetici Ludovici*, *ſulphuris antimonii aurati* &c., præparationi impenditur.

VITRVM ANTIMONII HYACINTHINVM ET SVCCINEVM.

VITRVM *antimonii hyacinthinum* naſcitur, quando cinis antimonii, lenta in tigillo latioris fundi calcinatione & continua, ne concreſcat iterum, cum rudicula agitatione ex antimonio crudo pulveriſato paratus, in crucibulo tecto forti igne funditur, & maſſa tenuiter fluens deinde in tabulam marmoream aut æneam, leniter prius calefactam, effunditur. Si tempore fuſionis pauxillum florum ſulphuris aut antimonii crudi maſſæ fluenti additur, vitrum deinde gratum colorem rubrum conſequitur. *Vitrum ſuccineum* eodem quidem modo, h. e., ſimplici ac ſolitaria fuſione præparatur, aſt, loco cineris ſeu calcis antimonii vulgaris, mercurius vitæ recipitur.

NOTANDA CIRCA PRÆPARATIONEM, NATVRAM, VIRES ET VSVM MEDICVM.

I. ANTIMONIVM crudum pulveriſatum, ſub lenta calcinatione in aëre aperto, non ferrea, ſed vitrea rudi-

cula constanter agitandum est, ne denuo in grumos concrescat, & grumi forsan enati tritura ad pulveris formam illico reducendi sunt. Calcinatio quoque tamdiu protrahitur, donec antimonium in pulverem gryseum redactum sit, & pauxillum, adhuc calidum, e patina aut tigillo lato exemtum, nullum amplius odorem sulphureum spiret. Ordinario ex tribus antimonii unciis binæ calcis seu cineris unciæ obtinentur. Nonnulli ad præcavendam sub calcinatione concretionem aliquid salis communis cum antimonio pulverisato miscent, & calcem postea aqua edulcorant. Hæc calx nihil aliud est, nisi pars antimonii terrea vitrescibilis, dum sub calcinatione non tantum sulphur antimonii, sed pars quoque inflammabilis reguli aufertur.

II. Vitra antimonii, ob vim drasticam, a medicis rationalibus nunquam per se in usum vocantur, sed *aquæ benedictæ Rulandi*, *sapæ vomitoriæ Sylvii*, *syrupi*, *oxysachari* atque *tartari emetici*, similiumque præparationi inserviunt, vel pocula etiam aliaque vascula, quæ vino infuso virtutem emeticam intra breve tempus communicant, ex iis fusionis ope parantur.

VITRVM ANTIMONII CERATVM.

FVNDITVR in cochleari ferreo majori ceræ flavæ drachma una, huic deinde vitri antimonii, in pulverem subtilissimum redacti, uncia una additur, ac tota massa mixta per semihorium, leni igne, sub continua cum spatula agitatione, liquatur, donec inde pulvis, colore pulveri ptarmico Hispanico similis, resultet, qui in vasculo vitreo ad usum servatur.

VSVS hujus pulveris internus in Scotia & Anglia primum innotuit & inde postmodum in alias quo-

que regiones translatus fuit. Laudatur tanquam insigne atque certissimum remedium specificum in dysenteria quacunque, & in vulgaribus quoque diarrhœis, hæmorrhagiis uteri, aliisque profluviis serosis atque cruentis, nec minus in colica Pictaviensi, mania & epilepsia vires plane eximias edere dicitur; quemadmodum plura de hisce in *Actis Medicorum Edinburgensium*, sub *Experimentorum & Observationum medicarum* titulo in lucem emissis *a*), nec minus in *Commentariis Academiæ Regiæ scientiarum Parisinæ b)* legenda sunt. Adultis a granis quinque ad grana octo, decem, duodecim, infantibus autem, pro ætatis diversitate, a grano dimidio ad grana duo, tria, quatuor, exhibetur. Circa usum tamen adhuc monendum venit, sacharum pulverisatum & aliâ etiam congrua illi interdum admisceri posse, nullam trituram tamen, si in Officinis aliquandiu pridem adservatus fuerit, sub commixtione suscipi debere, & apud infantes tenellos, qui adhuc lacte ac pulticulis nutriuntur, etiam necesse esse, ut acidum primæ culinæ per data absorbentia prius extinguatur, ne vitro adhæsione sua novam rursus rodendi scindendique facultatem conciliet.

a) *Edit. Germ. T. V. P. I. p. 238. seq.* *b*) *Ann. 1745.*

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0548-8 DFG